

Participace dětí na chodu domácnosti

Bc. Jolana Svadbíková

Diplomová práce
2023

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	Bc. Jolana Svadbíková
Osobní číslo:	H21255
Studijní program:	N0111A190013 Sociální pedagogika
Forma studia:	Prezenční
Téma práce:	Participace dětí na chodu domácnosti

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti vývojové psychologie, výchovy a povinností dítěte v rodině.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

CRARY, Elizabeth, 2011. Children and Chores: The Surprising Impact of Chores on Kids' Futures. Chicago: Parenting Press. ISBN 978-18-847-3492-2.

CHRÁSKA, Miroslav, 2007. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1369-4.

LANGMEIER, Josef, 2011. Vývojová psychologie. Praha: Grada. ISBN 80-247-1284-9.

MERTIN, Václav, 2011. Výchovné maličkosti. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-857-9.

POUSSIN, Charlotte, 2018. Nauč mě, jak to mám udělat sám. Praha: Svojtka. ISBN 978-80-256-2459-3.

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Jana Martincová, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce: **10. ledna 2023**

Termín odevzdání diplomové práce: **21. dubna 2023**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 10. ledna 2023

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a). V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně 7.4.2023

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato diplomová práce se zabývá názorem rodičů na zapojování dětí do chodu domácnosti. Teoretická část práce je rozdělena do dvou kapitol, které se zabývají tématy domácích prací v životě dítěte a rodinnou výchovou v souvislosti s participací dětí na chodu domácnosti. Praktická část této práce je tvořena kvantitativním výzkumem realizovaným pomocí dotazníkového šetření, kterého se zúčastnilo 231 respondentů. Hlavním cílem této diplomové práce je zjistit názor rodičů na toto téma. Na základě našich výsledků jsme došli k závěru, že rodiče děti do domácnosti zapojují a tuto participaci vnímají jako důležitou.

Klíčová slova: domácí práce, děti, rodinná výchova, vývojová psychologie, rodiče, motivace

ABSTRACT

This thesis deals with parents' opinion on children's participation in the running of the household. The theoretical part of this thesis is divided into two chapters dealing with the topic of household chores in a children's life and family education in connection with the participation of children in the running of the household. The practical part of this thesis consists of quantitative research using a questionnaire survey involving 231 respondents. The main aim of this thesis is to find out the opinion of parents on this subject. Based on our results, we have come to the conclusion that parents involve children in the household chores and they perceive this participation as important.

Keywords: household chores, children, family education, developmental psychology, parents, motivation (psychology)

Poděkování

Mé poděkování patří zejména vedoucí mé diplomové práce Mgr. Janě Martinové, Ph.D. za spolupráci, vstřícnost, odborné vedení, rady a trpělivost při zpracovávání této práce. Rovněž nemohu opomenout poděkování všem, kteří byli ochotni zapojit se do mého výzkumného šetření.

Prohlášení

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 DĚTI A JEJICH ZAPOJENÍ DO CHODU DOMÁCNOSTI	12
1.1 POVINNOST ZAPOJENÍ DĚTÍ DO CHODU DOMÁCNOSTI V JINÝCH ZEMÍCH	14
1.2 IDEÁLNÍ VĚK PRO ZAČÁTEK ZAPOJENÍ DÍTĚTE DO CHODU DOMÁCNOSTI	14
1.3 PŘIMĚŘENOST V ZADÁVÁNÍ POVINNOSTÍ SPOJENÝCH S CHODEM DOMÁCNOSTI DĚTEM.....	16
1.4 ROZDÍLY V ZADÁVÁNÍ ÚKOLŮ V DOMÁCNOSTI V ZÁVISLOSTI NA POHLAVÍ DÍTĚTE	17
1.5 PŘEDNOSTI ZAPOJENÍ DĚTÍ DO CHODU DOMÁCNOSTI	19
1.6 ČINNOSTI SPOJENÉ S CHODEM DOMÁCNOSTI PŘIMĚŘENÉ VĚKU DÍTĚTE	21
1.7 POHLEDY RODIČŮ NA ZAPOJOVÁNÍ DĚTÍ DO CHODU DOMÁCNOSTI.....	23
1.8 POHLED ALTERNATIVNÍ PEDAGOGIKY MONTESSORI NA ZAPOJENÍ DĚTÍ DO ČINNOSTÍ SPOJENÝCH S CHODEM DOMÁCNOSTI	24
2 VÝCHOVA V RODINĚ VZHLEDEM K PARTICIPACI NA JEJÍM CHODU	27
2.1 JAK SPRÁVNĚ POSTUPOVAT PŘI ZAPOJENÍ DĚTÍ DO DOMÁCNOSTI.....	28
2.2 MOTIVACE DĚTÍ K PARTICIPACI NA CHODU DOMÁCNOSTI	30
2.3 KONKRÉTNÍ ZPŮSOBY MOTIVACE DĚTÍ K PARTICIPACI NA CHODU DOMÁCNOSTI.....	33
2.4 MĚLO BY SE DĚTEM ZA PLNĚNÍ POVINNOSTÍ V DOMÁCNOSTI PLATIT?	35
II PRAKTICKÁ ČÁST	37
3 DESIGN VÝZKUMU	38
3.1 VÝZKUMNÉ CÍLE	39
3.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	39
3.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR	40
3.5 VÝZKUMNÁ TECHNIKA	42
3.6 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT	43
4 ANALÝZA DAT VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	45
5 INTERPRETACE DAT VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	61
ZÁVĚR	67
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	69
SEZNAM TABULEK	75
SEZNAM GRAFŮ	76
SEZNAM PŘÍLOH	77

ÚVOD

Sociální pedagogika se mimo jiné zabývá také rodinou jakožto prostředím, které ovlivňuje chování a vývoj jedince. Rodina má velký vliv zejména na děti v raných letech a formuje je pro zbytek života. V této práci se věnujeme tématu participace dětí na chodu domácnosti v rodině a zaměříme se především na děti od dvou do patnácti let.

V dnešní době je otázka zapojení dětí do chodu domácnosti mezi rodiči probíraná a velká část z nich neví, jestli své děti zapojovat, nebo zda již mají spoustu starostí se školou a kroužky. Každý rodič, každá rodina a domácnost si sama určuje, zda se mají děti na jejím chodu podílet či ne. V době mládí našich prarodičů i rodičů bylo, jak nám s oblibou často připomínají, běžné se aktivně na chodu domácnosti podílet. V dnešní době už to není příliš obvyklé a názory na toto téma se liší, jak mezi rodiči, tak mezi odborníky.

Naše diplomová práce je rozdělena do dvou částí. Nejprve se budeme zabývat částí teoretickou, kde se zprvu zaměříme na téma dětí a jejich zapojení do chodu domácnosti. Konkrétně se zaměříme na ideální věk pro začátek zapojování dětí do chodu rodiny, přiblížíme si téma přiměřenosti v zadávání povinností spojených s participací v domácnosti a zabývat se budeme rovněž otázkou genderu v zadávání těchto úkolů. Mimo to si také uvedeme jaké přednosti nám a hlavně dětem tento druh participace na chodu domácnosti nabízí. Rovněž si uvedeme, které konkrétní činnosti jsou pro různé věkové kategorie vhodné. Na konci této kapitoly se zaměříme na pohled rodičů a pedagogiky Montessori na téma zapojení dětí do chodu domácnosti. V druhé kapitole se věnujeme výchově v rodině vzhledem k participaci na jejím chodu. V ní si vysvětlíme, jak správně postupovat při zapojení dětí do domácnosti a také se seznámíme s různými způsoby motivace k zapojení dětí. Posledním tématem, kterému se budeme věnovat, je otázka placení dětem za plnění domácích povinností.

V druhé části této práce, v části praktické, si nejprve popíšeme design výzkumu, aneb uvedeme si zde mírný nástin do zkoumaného tématu. Dále si stanovíme výzkumné cíle a otázky, popíšeme výzkumný soubor, výzkumnou techniku a nakonec také uvedeme způsob zpracování dat. V druhé kapitole praktické části práce se zabýváme analýzou dat výzkumného šetření a testování stanovených hypotéz. Následně tato analyzovaná data interpretujeme, neboli srovnáme námi zjištěné výsledky s teorií a daty jiných výzkumů. Na závěr interpretace rovněž uvádíme metodologické doporučení pro praxi, kde zmiňujeme nedostatky v tomto tématu a také doporučujeme, kam by se toto téma mohlo dále posunout.

Cílem praktické části práce je, jak jsme si již zmínili, zjistit názor českých rodičů na zapojení dětí do chodu domácnosti. Abychom dospěli k tomuto stanovenému cíli, zvolili jsme kvantitativní výzkumné šetření realizované veřejným dotazníkem uveřejněným na webových stránkách Vyplňto.cz. Tento způsob volíme z důvodu, abychom se vyhnuli získání dat jen od určité skupiny lidí a aby se k nám dostala data od respondentů z celé České republiky.

Využitelnost této práce vidíme především u rodičů dětí do patnácti let, kteří možná váhají, zda své děti do chodu domácnosti zapojovat. Jsme přesvědčeni, že jim tato práce poskytne dostatek informací a doporučení, aby si mohli na toto probírané téma vytvořit svůj vlastní názor či možná změnit svůj dosavadní postoj.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DĚTI A JEJICH ZAPOJENÍ DO CHODU DOMÁCNOSTI

V první kapitole se budeme věnovat tématu dětí a jejich zapojení do domácnosti. Zapojením do domácnosti rozumíme provádění činností, které jsou spojeny s jejím chodem a uspokojováním potřeb jejích členů. (Renzetti, Curran, 2003) Tato participace zahrnuje činnosti potřebné pro zajištění rutinního chodu domácnosti, jako je například vyhazování odpadků, mytí nádobí, úklid místností, péče o domácí zvířata a podobně. (Hochschild, Machung, 1989) Tyto aktivity jsou nezbytné pro bezproblémové fungování domácnosti i ekonomiky státu, přestože jsou neplacené a vykonávané z lásky k ostatním příslušníkům rodiny. Vyznačují se rovněž časovou neohraničeností a nespécializovaností. (Renzetti, Curran, 2003)

Jak je to v dnešní době se zapojováním dětí do domácnosti? Samozřejmě se účast na chodu domácnosti velmi liší napříč všemi rodinami. Ještě před padesáti lety všechny děti v domácnosti z velké části pomáhaly, a to dokonce zadarmo. Dnes to již není samozřejmostí, jelikož rodiče nechtějí své děti zatěžovat dalšími povinnostmi a navíc si mnoho rodin může dovolit úklidovou službu. Je však nutné si uvědomit, a také dětem předat, že aby vše v domácnosti fungovalo bez problémů a hladce, musí rodiče dělat veškeré činnosti, jako vařit a uklízet. Pokud by tyto činnosti nevykonávali, celá domácnost by se zhroutila. Děti většinou dostávají až výsledek. Měly by však mít také zodpovědnost za chod domácnosti, ve které žijí. Tato myšlenka sdílení zodpovědnosti by jim měla být předávána od velmi raného věku. (Klein, Graesch, Izquierdo, 2009; Reichlin, Winkler, 2007; Losos, 2017)

Jak jsme si již uvedli, existují důkazy, že děti v dnešní době dělají méně domácích prací než kdykoli předtím. Ovšem studie z roku 2018 (Gray) došla k závěru, že více jak padesát procent dětí pomáhá s každodenními domácími pracemi, méně jak jedna pětina pomáhá zřídka a dokonce dvanáct procent pomáhá vždy, kdy je požádána. Což nám poskytuje informaci, že to se zapojováním dětí do domácnosti nebude až tak bledé. Žádat děti, aby doma pomáhaly, je v dnešním časově tísněném prostředí a na děti zaměřeném světě pro rodiče těžší, než tomu bylo dříve. Dle dětské psychologičky Kennedy-Moore mají rodiče často dilema, zda děti do domácích prací vůbec zapojovat. Rodiče podle ní pociťují nevoli, pokud jejich děti nepomáhají, ale mnozí se obávají, že pokud svým dětem, které jsou již tak zatížené školou, sportem a dalšími aktivitami, přidají domácí práce, mnozí nebudou mít například dostatek spánku. (Vinopal, 2019; Akron Beacon Journal, 2014)

Pro mnohé rodiče je také čas, kdy jsou všichni členové domácnosti doma důležitější a chtějí jej trávit společně nějakou příjemnou aktivitou. Kennedy-Moore radí rodičům, aby bez ohledu na to, jak je rodina zaneprázdněná, požádali děti o alespoň minimální úsilí spojené s chodem domácnosti. Mnozí odborníci totiž uvádí, že i společný úklid může být rovněž příjemně trávený čas. (Akron Beacon Journal, 2014) To, že rodiče nechtějí své děti zatěžovat, nebo že chtějí volný čas trávit společně, však nejsou jediné důvody, proč některé rodiny nezapojují své děti do chodu domácnosti. V britském výzkumu (Nottingham Evening Post, 2015) například vyšlo najevo, že v průměru až pro čtyřicet čtyři procent rodičů je jednodušší dělat domácí práce sami, než o to žádat své potomky. Jelikož je to rychlejší a také je práce odvedena poctivě. Tomuto tématu se budeme blíže věnovat dále v této práci.

Ironicky zejména dvě poslední desetiletí rodiče pociťují tlak, aby své děti dostatečně obohatili a i přesto své děti do domácnosti nezapojují. I když je známo, že právě prostřednictvím domácích prací se učí dovednostem, které si přenesou do dospělosti, a mají také prospěch z toho, že přispějí své rodině. „Rodiče dnes chtějí, aby jejich děti trávily čas věcmi, které jim mohou přinést úspěch, ale ironicky jsme přestali dělat jednu věc, která je ve skutečnosti prokázanou předpovědí úspěchu – a to jsou domácí práce,“ uvedl vývojový psycholog Rende. (Wallace, 2015; Akron Beacon Journal, 2014; Gray, 2018)

Odborníci tvrdí, že by se od dětí mělo očekávat, že se do chodu domácnosti zapojí a to již co nejdříve, jelikož dokonce i velmi malé děti vrozeně pomáhat chtějí, a pokud jim to bude dovoleno, budou pomáhat dobrovolně po zbytek dětství až do dospělosti. Vědci se domnívají, že když se od dětí očekává, že si po sobě uklidí své hračky, ustelou si postel nebo jen utřou stůl, sžijí se s těmito úkoly dlouho předtím, než si uvědomí, že je to práce. Když vyrostou a nevyhnutelně budou muset tyto věci splnit, je méně pravděpodobné, že je budou plnit s nechtí, či je vůbec nesplní. Místo toho dotáhnou věci do konce. (Gray, 2018; Vinopal, 2019)

V této první kapitole se budeme blíže zabývat několika tématy, které se vztahují k oblasti dětí a jejich participace na chodu domácnosti. Uvedeme si ideální věk pro začátek zapojování dětí do domácnosti, upřesníme si, kolik času je přiměřené, aby děti činnostmi v domácnosti trávily, zaměříme se také na rozdíly v zadávaných činnostech v souvislosti s pohlavím dítěte. Uvedeme si rovněž výhody, které sebou zapojení dětí do chodu domácnosti přináší. A v neposlední řadě si také vyjmenujeme činnosti přiměřené věku dítěte a podíváme se na pohled rodičů a Montessori pedagogiky na toto téma.

1.1 Povinnost zapojení dětí do chodu domácnosti v jiných zemích

V České republice není dětem zákonem dána povinnost rodičům s chodem domácnosti pomáhat. Jinak je tomu však v sousedním Německu, kde současný občanský zákoník upravuje povinnosti dětí v domácnosti. Přesněji se jedná o § 1619 BGB *Služby v domácnosti a podnikání*, kde je zmíněno, že dokud dítě patří do rodičovské domácnosti a je vychovááno nebo vyživováno rodiči, je povinno poskytovat rodičům v jejich domácnosti a podniku služby způsobem přiměřeným jejich silám a postavení v životě. Konkrétní provedení a rozsah povinností v domácnosti by tedy měly vycházet z věku a schopností potomka. (Attersee, 2022)

Uvést si můžeme také Španělsko, kde byl v roce 2014 uveden návrh zákona, podle něhož by po španělských dětech bylo vyžadováno pomáhat s domácími pracemi. Konkrétně tato část návrhu zákona uvádí, že děti do osmnácti let mají povinnost podílet se na všech oblastech rodinného života. To zahrnuje spoluodpovědnost za péči o domácnost a plnění domácích úkolů bez ohledu na věk a pohlaví. Nedokázali jsme dohledat nové informace o tomto návrhu zákona, a proto usuzujeme, že platnosti zatím nenabyl. (BBC, 2014)

V ostatních evropských zemích není pomoc dětí v domácnosti ze zákona danou povinností, avšak považuje se za vhodnou a slušnou.

1.2 Ideální věk pro začátek zapojení dítěte do chodu domácnosti

Již jsme se dozvěděli, že děti by dle odborníků s chodem domácnosti pomáhat měly. Od jakého věku je však vhodné dětem začít tento zvyk vštěpovat? Pokud chce rodič vychovat soběstačné dítě, které je zodpovědné za své věci, musí na něj začít delegovat úkoly již v raném věku. Děti jsou schopny dělat určité úkoly samy, i když jsou ještě hodně malé. Tohoto jevu radí využít Ballecà, poněvadž pokud si na tento přístup dítě zvyká již od mala, chápe to poté, v pozdějším věku, jako běžné a normální, jelikož to již vnímá jako rutinu či zvyk. Mnohokrát se rodiče schovávají za obavy, že se něco ušpiní nebo rozbije a také za výmluvy, že danou činnost dítě neudělá správně a to jen proto, aby to mohli udělat sami. Úsudek, že děti jsou nešikovné a nadělají víc škody, než užitku však není správný. Důkazem nesprávnosti tohoto tvrzení nám mohou být děti navštěvující Montessori mateřské školy. Zde se namísto hraček upřednostňují skutečné předměty, tudíž jsou děti od malička v kontaktu s citlivými materiály, jako je například sklo. Díky tomu se s nimi brzy naučí zacházet bezpečně. Podobně to funguje i u domácích prací. Rodiče zapomínají, jak

je důležité nechat své dítě zapojovat se na chodu domácnosti a tím ho podporovat v tom, aby se stalo soběstačné. (Concejo, 2018; Machado, 2020; Lábusová, 2008)

Je důležité si uvědomit, že pokud začne rodič žádat dítě o plnění povinností v domácnosti v pozdějším věku, nebude jeho spolupráce taková, jaká by byla, jestliže by začalo s těmito činnostmi již v brzkém věku. Víme tedy, že je vhodné začít se zapojením co nejdříve, jaký věk je však ideální, kdy to dítě již zvládá? David Lancy, bývalý profesor antropologie, který studoval domácí práce v rodinách po celém světě, zjistil, že děti obecně začínají toužit pomáhat svým rodičům již od osmnácti měsíců. (Machado, 2020; Hoffower, 2018) Gray (2018) ve svém článku zmiňuje několik výzkumů, které dokazují přítomnost tohoto instinktu u dětí dokonce již od čtrnáctého měsíce věku.

Většina odborníků doporučuje začít děti zapojovat již od batolecího věku. Například Bacus (2018) doporučuje požádat dítě, aby pomáhalo s domácími pracemi ve věku osmnácti měsíců až dvou let. V tomto období již rodič může dítě vyzvat, aby například utřelo stůl. Tento věk je specifický tím, že je pro děti radost dělit se o úkoly s rodiči. Je proto třeba tohoto pudu využít a zapojovat dítě formou hry do chodu domácnosti a postupně přidávat drobné návyky, které se jej osobně týkají. Naopak Arond doporučuje mírně vyšší věk pro počátek participace na chodu domácnosti a to dva a půl roku. (Akron Beacon Journal, 2014) Hayman neudává přesný věk, ale dle ní by se mělo myšlení pomocníka v domácnosti začít rozvíjet rovněž v batolecím období a to tím, že budou děti zodpovědné za udržování pořádku ve svém pokoji. Taktéž doporučuje v tomto útlém věku proměnit uklízení ve hru. (Losos, 2017)

Nejpozdější vhodný věk pro zapojení dětí do domácnosti uvádí Rosemond (2001) a to až po třetích narozeninách. Dle něj by se práce měly stát součástí každodenní rutiny dítěte, stejně běžné jako předtím kupříkladu koupání před spaním. U dětí ve věku tří až šesti let se začíná utvářet společné soužití v rodině, jelikož začíná být samostatné. Tato samostatnost vede k zapojení do fungování domácnosti. Až se ustálí malé rutiny, kolem šestého roku, měl by rodič dítěti začít přidávat další osobní úkoly, ale také úkoly, které dělá pro rodinu, jelikož dítě se v tomto věku postupně odpoutává od osobních aktivit a začíná vykonávat i ty pro ostatní. Z tohoto důvodu je tento věk ideální pro zapojování do nových činností, kterými nepřispívá jen sobě, ale také celé rodině. Dítě je zde již schopno uvědomit si, že pokud prostře stůl, přispěje tím k domácí pohodě. (Losos, 2017; Bacus, 2018; Spinelli, 2019)

Nyní víme, kdy je dle odborníků nejlepší čas pro zapojení dítěte do chodu domácnost. Je však také potřebné zmínit, kdy je to naopak vhodné nejméně. Dle Ballescà je nehorší začít

děti žádat o pomoc v domácnosti až v dospívání, jelikož je k takovým úkolům nucen poprvé a může se vzpouzet. Pokud dospívající dítě, které dříve žádné domácí povinnosti nemělo, nemá zájem se do domácích záležitostí zapojovat, rodič se tomu nemůže divit. Jeho dítě tomu tak nebylo zvyklé doteď a nevidí větší smysl ve výpomoci a ochotě. Do této chvíle vše fungovalo i bez něj, tak proč to nyní měnit? Naopak psycholog Bromfield, tvrdí, že nikdy není pozdě s domácími pracemi u dětí začít. Pokud však k těmto povinnostem jsou od malička vedeny, ani v náročnějším pubertálním věku není problém s jejich plněním. (Machado, 2020; Pukowska, 2020; Albernaz, 2015)

Obecně tedy můžeme říct, že se zapojením dětí do chodu domácnosti by se mělo začít co nejdříve, ale záleží na úrovni vývoje každého dítěte. Pokud se s participací začne již v brzkém věku, nebudou mít s vykonáváním těchto činností problém v budoucnu.

1.3 Přiměřenost v zadávání povinností spojených s chodem domácnosti dětem

V této kapitole se zaměříme na to, jak často a v jaké míře by se dítě mělo na chodu domácnosti podílet. Neboli jak být v zadávání úkolů přiměřený a děti nezatěžovat.

Bacus (2018) uvádí, že úkoly musí být dítěti přizpůsobeny podle věku a nesmí mu zabrat více než čtvrt nebo půl hodiny denně. Můžeme s ním jednou týdně uklidit a ve zbytku času mu navrhnout, aby vrátil Lego do šuplíku, sebral plyšáky nebo dal špinavé prádlo do prádelního koše. Je vhodné mu naznačit konkrétní úkoly, protože před předpubertálním věkem pojmu uklízení příliš nerozumí.

To, kolik povinností by se mělo dětem zadávat, závisí na různých faktorech. U dětí i dospívajících je nejrozzumnější sledovat vývoj každého jedince, jelikož schopnost dítěte provést úkol závisí na úrovni jeho vývoje. Přílišné a nespravedlivé množství domácích prací či nadměrné péče o mladší sourozence může vést k riziku, že se dítě bude cítit zahlcené, demotivované a může se bránit jakékoli odpovědnosti. Dobrým pravidlem je začít s jednou nebo dvěma domácími pracemi a poté, ve chvíli kdy dítě zvládne větší zodpovědnost, přidávat další. (Machado, 2020; GoHenry, 2022; American Academy Of Pediatrics, 2015)

Kolik času by dítě mělo pomoci s chodem v domácnosti trávit, se liší v závislosti na jeho věku a povaze domácích úkolů. Rosemond (2001) doporučuje rodičům malých dětí požadovat domácí práce, jako je sbírání hraček, každý den například po hraní. U mladších dětí je de GoHenry (2022) nejlepší stanovit konkrétní množství času, které budou každý den

věnovat domácím pracím, protože jim může trvat více či méně času, než pochopí koncept plnění konkrétních úkolů. Starším dětem je naopak lepší dát seznam prací, které mají každý týden splnit, a dát jim možnost samostatně si vybrat, kdy a jak je pro ně nejlepší je dokončit.

Vše však záleží na konkrétní rodině. Někteří rodiče dávají přednost tomu, aby jejich děti dělaly domácí práce každý den, zatímco jiní mohou požadovat po dětech jejich plnění jen v určité dny nebo v určitou dobu v týdnu. Záleží na tom, co jednotlivé rodině nejlépe vyhovuje a co rodiče vidí jako nejvhodnější vzhledem k věku a schopnostem svého dítěte. Obecně je však dobré mít zavedený systém domácích prací, aby dítě vědělo, co a kdy se od něj očekává. Rovněž je důležité mít od dětí realistické očekávání. Není rozumné očekávat, že pětileté dítě denně přispěje třiceti minutami domácích prací. (GoHenry, 2022; Rosemond, 2001)

Dle psychologičky Aguilery nejde o to přenášet veškerou zátěž, veškerou péči o domácnost, na děti. Jde o to učit je odpovědnosti, kterou lze převzít v závislosti na věku a vývoji každého dítěte. Navíc je třeba mít stále na paměti, že děti potřebují svůj čas na hraní, a to je třeba respektovat. (Machado, 2020)

Rosemond (2001) také uvádí, že každé typické dítě má čas na domácí práce a pomoc s chodem domu. Žádné dítě není na tuto pomoc příliš zaměstnáno. Jako všechno ostatní je to však jednoduchá záležitost priorit.

Tuto podkapitolu shrneme tak, že při určování času, které bude dítě trávit pomoc s chodem domácnosti, je důležité řídit se několika faktory a u každého jedince bude tento čas jiný. Rovněž se nesmí zapomínat, že rozsah domácích prací musí být vyvážený a je nutno, aby umožňoval dítěti mít svůj volný čas a své mimoškolní aktivity.

1.4 Rozdíly v zadávání úkolů v domácnosti v závislosti na pohlaví dítěte

V této kapitole se zaměříme na otázku genderu v zadávání úkolů spojených s chodem domácnosti dětem. Ve společnosti je zaužívaný názor, že by dívky měly v domácnosti pomáhat více, než chlapci. Rovněž jsou domácí povinnosti „rozdělené“ dle pohlaví. Jsou práce, které se obecně považují za dívčí a práce, které se považují za chlapecké. Tento názor nám potvrzují také studie. Výzkum z roku 2017 (Bruckauf, Gwyther) dokazuje, že existuje genderová propast mezi chlapci a dívkami v každodenní účasti na domácích pracích v rodině. Tento výzkum byl proveden ve dvanácti zemích, a to jak v Evropě, tak v Korejské republice a Turecku. V tomto průzkumu byly děti všech věkových kategorií tázány, kolik

volného času tráví domácími pracemi. Zjistili, že dívky dělají více domácích prací ve všech zkoumaných zemích a účastní se na chodu domácnosti denně. Naopak chlapci pomáhají jen zřídka či nikdy. Největší rozdíl byl zjištěn v Norsku, Polsku a Spojeném království a to ve věkové kategorii dětí ve věku osmi let.

Dále můžeme uvést také studii společnosti Hillarys, která zjistila, že dívky jsou obvykle žádány o pomoc od věku přibližně čtyř let, zatímco chlapci s pomocí v domácnosti začínají až ve věku šesti let. Také se zde potvrdilo rozlišování na „ženské“ a „mužské“ práce, jelikož jako nejčastější práce chlapců bylo uváděno mytí auta a kutilské práce, naopak u dívek to bylo vysávání, praní a utírání prachu. (Losos, 2017)

Ve výzkumu z roku 2009 (Klein, Graesch, Izquierdo) došli k závěru, že ve věkové skupině od osmi do deseti let dívky plnily celkem dvacet osm různých domácích prací (od úklidu až po přípravu jídla), což je asi třikrát více než uvedli chlapci. Lišily se i typy úkolů, kdy dívky uvedly, že se angažují do úklidových prací, starají se o sourozence a domácí zvířata, zatímco chlapci se častěji angažují do venkovních úkolů, jako je práce na zahradě.

Výzkumy tedy dokazují určitou diskriminaci na základě pohlaví. Vágnerová (2020) rovněž zmiňuje, že matky bývají k synům méně kritické, více tolerantní a kladou na ně méně požadavků, než na své dcery. A to zvláště pokud jde o domácí práce.

Rovněž ve výzkumu Centra pro demografická studia Autonomní univerzity v Barceloně (UAB) zveřejněném v roce 2019 shledali, že nerovnost je evidentní zejména v dospívání, jelikož dívky tráví domácími pracemi v průměru o půl hodiny více než chlapci. (Machado, 2020)

Ve všech zmíněných výzkumech došli k závěru, že se rozdíl počtu a rozsahu činností s přibývajícím věkem zvyšuje. (Bruckauf, Gwyther, 2017; Machado, 2020; Klein, Graesch, Izquierdo, 2009)

Wardak (2020) proto výrazně doporučuje nerozdělovat práce na „mužské“ a „ženské“. Děti by měly umět vše, co souvisí s fungováním domu a domácnosti.

Tuto podkapitolu uzavíráme s tvrzením, že i v dnešním světě stále existují rozdíly v zadávaných úkolech v souvislosti s pohlavím dítěte, v čase, který děti těmito činnostmi tráví a také stále přetrvává rozdělení prací na „mužské a ženské“.

1.5 Přednosti zapojení dětí do chodu domácnosti

Zapojení dětí do chodu domácnosti s sebou nese nespočet výhod. Pokud se dítě nezapojuje do systematické pomoci s domácími pracemi, učí se, že o domácnost a jiné rodinné povinnosti se postarají ostatní, což jej zbavuje pocitu zodpovědnosti za rodinný život, leniví a vyřazuje se z běžného domácího života. (Wrost Zdrowie, 2019)

Výzkumy dokazují, že zahrnutí domácích prací do rutiny dítěte již ve třech letech má určité výhody. Děti, které se věnují domácím pracím, mohou následně vykazovat vyšší sebevědomí, být zodpovědnější a mohou získat schopnost lépe se vypořádávat s frustrací, nepřízní osudu a opožděným uspokojením. Tyto dovednosti mohou následně vést k většímu úspěchu ve škole, v práci a i ve vztazích. Převzetí odpovědnosti může jednotlivce posílit jak interpersonálně, tak intrapersonálně. Když se dítě učí výhody řádu vyplývající ze spolupráce, začíná se vnímat jako člověka, který je schopen přispět ostatním. (American Academy of Child and Adolescent Psychiatry, 2018; Schmidt, 2014)

Zadávání domácích prací dětem by mělo být vnímáno jako pozitivní věc. Tím, že rodič své dítě zapojuje do domácích prací od raného věku a stanoví mu pravidelné úkoly, může dítě připravit pro život v dospělosti. (GoHenry, 2022)

Jak jsme již nespočetněkrát zmínili, v zapojení dítěte do domácích prací přiměřených věku můžeme pozorovat mnoho výhod. Pro větší přehlednost si je rozdělíme do dvou kategorií. První se zaměříme na výhody týkající se vzniku a rozvoje vlastností dítěte. Participace dětí na chodu domácnosti:

- **naučí dítě zodpovědnosti**, což je jedna z nejdůležitějších potřebných vlastností v životě;
- **zvyšuje dítěti pocit sebehodnoty**, jelikož spokojenost s plněním úkolů dodává dětem sebevědomí, cítí, že mají větší možnosti a významně přispívají k životu rodiny;
- **rozvíjí dítěti samostatnost**;
- **učí dítě smyslu pro úspěch**;
- **učí dítě empatii**;
- **učí dítě vlastní účinnosti**;
- **dopomůže dítěti získat disciplínu a smysl pro úsilí**;

- **učí dítě nezávislosti**, což je důležitý prvek rozvoje dítěte;
- **vytváří dítěti dobré zvyky**, které mu později pomohou snáze se postarat o sebe, své blízké a okolí;
- **učí dítě vděčnosti**, neboť děti, které nezažijí, kolik úsilí stojí udržovat dům čistý a uklizený, nebudou projevovat žádnou vděčnost vůči rodičům za to, co pro ně dělají;
- **pomáhá dítěti přijmout odpovědnost v rodině a přináší pochopení, že úkoly jsou součástí každodenního života rodičů a dětí.**

Druhou kategorií je získání dovedností. Participace dětí na chodu domácnosti:

- **rozvíjí dítěti jeho organizační dovednosti;**
- **učí dítě dovednostem řízení času, neboli „time management“**, což je dovednost, kdy je člověk schopen pracovat na určitém úkolu a odkládá zábavu na později. Rovněž odolává lenosti a předčasněmu opuštění aktivity. Jedná se tedy o sladění času pracovního a herního;
- **rozvíjí dítěti určité motorické dovednosti;**
- **učí dítě důležitým životním dovednostem**, jako je udržování pořádku kolem sebe, vaření, úklid, to vše se dítěti bude později hodit při vedení vlastního domova;
- **učí dítě správnému přístupu k práci**, a to vážnému a profesionálnímu, což je nezbytné pro fungování v dospělosti;
- **učí dítě týmové práci**, konkrétně hodnotě práce, týmové práci, naslouchání a dodržování pokynů.

Mimo výše zmíněné také tato participace zvyšuje šance na profesionální a akademický úspěch, jelikož plnění povinností pomáhá v tom, že následně děti samy kolem sebe vidí práci, kterou je třeba udělat, což je následně nápomocné i v pracovním životě. Přináší také možnost strávit čas s rodinou, což vede k posílení pouta, které rodinu spojuje. Samozřejmě nemůžeme opomenout také výhodu v zapojování dětí do chodu domácnosti pro rodiče a to, že získají více volného času. (Attersee, 2022; American Academy of Child and Adolescent Psychiatry, 2018; Bard & Didriksen Pediatrics, 2022; Wrost Zdrowie, 2019; Major, 2020; Wardak, 2020)

Longitudinální studie trvající 25 let dokonce zjistila, že nejlepším prediktorem úspěchu mladých dospělých bylo to, zda se ve věku 3 až 4 let účastnily domácích prací. Děti, které

s domácností pomáhají, pociťují pocit závazku a spojení se svými rodiči, toto spojení jim pomáhá překonat stresující okamžiky života. Zapojení dětí do chodu domácnosti pomáhá dětem být šťastnějšími a rovněž k tomu dopomáhá i rodičům. (Dell'Antonia, 2018)

Můžeme tedy dojít k závěru, že desetiletí studií dokazují výhody domácích prací v oblasti akademické, emocionální, vývojové a dokonce i profesní. Vždy však tyto činnosti musí být přiměřeny věku a schopnostem dítěte. Závěrem této podkapitoly můžeme dodat, že zadávání domácích prací dětem v raném věku vede k vychování úspěšného jedince.

1.6 Činnosti spojené s chodem domácnosti přiměřené věku dítěte

Již víme, kdy a jak často děti zapojovat a nyní se zaměříme na to, jaké činnosti jsou přiměřené pro určité věkové skupiny, neboli jaké činnosti mohou děti v daném věku plnit, aby mohlo následně docházet ke zmíněným výhodám z předešlé podkapitoly. V závislosti na svém vývoji začnou některé práce děti vykonávat samy. Při jiných budou potřebovat pomoc rodičů. Obecně totiž platí, že čím častěji dítě konkrétní úkol zopakuje, tím pohodlněji ho bude posléze dělat samo. Pokud se zdá, že má s daným úkolem potíže, rodič by mu měl pomáhat a to do té doby, než to zvládne samo. Či by měl zadaný úkol upravit tak, aby vyhovoval schopnostem dítěte. (Pelini, 2019)

V literatuře najdeme spoustu různých seznamů činností, které jsou přiměřené věku dítěte, konkrétně například v publikacích od Machado (2020), American Academy of Child And Adolescent Psychiatry (2018), Attersee (2022). Dokonce již Marie Montessori takový soupis vytvořila.

Zjednodušený seznam nabízí například web *Einer schreit immer*, podle kterého by mohl „Plán pomoci dětí v domácnosti“ vypadat například následovně:

- **Děti ve věku 2-3 let** – uklidit si své hračky, dát knihy na polici a házet špinavé prádlo do prádelního koše;
- **Děti ve věku 4-5 let** – ustlat si postel, zalévat květiny, po jídle uklidit jídelní stůl;
- **Děti ve věku 6-7 let** – skládat ručníky, oloupat brambory, vyskládat myčku, napsat nákupní seznam;
- **Děti věku 8-9 let** – vyprat prádlo, zapnout pračku, utřít prach, uklidit čisté prádlo;
- **Dítě ve věku 10-11 let** – uklidit koupelnu, připravit jednoduchá jídla, vysávat;
- **Dítě ve věku od 12 let** – vytrít podlahu, nakupovat se seznamem, umýt okna.

Podrobnější seznam připravený učiteli a rodiči můžeme najít ve článku od Schmid (2014), který uvádí následující povinnosti v závislosti na věku dítěte:

VĚK	VHODNÉ ČINNOSTI
Dva roky	dávat hračky a knihy zpět na své místo, zametat podlahy, přinést příbory a ubrousky na stůl, uklidit místo po jídle, rozložit nákup
Tři až čtyři roky	prostřít stůl, pomoc s nákupem potravin a vytvořením nákupního seznamu, vyčistit boty a poté je uklidit, krmit domácích mazlíčků podle stanoveného plánu, pomoci se zahradničením, vysávat, stlát postel, pomoc při mytí a vkládání nádobí do myčky, utírat prach z nábytku, skládat prádlo
Pět let	pomoc při plánování jídla a nákupu potravin, prostírání stolu, ustlat si postel a uklidit pokoj, starat se o čisté umyvadlo, WC a vanu, mýt zrcadla, rozdělit špinavé prádlo a připravit jej na praní, provádět práce na zahradě, dělat malé nákupy, pomoci při čištění auta, vynášet odpadky
Šest let	zalévání rostlin v květináčích, loupání zeleniny, vaření jednoduchých jídel, příprava vlastního jídla do školy, po vyprání uložit čisté prádlo do skříně, pomoc na zahradě, vyvenčit psa, vynášet odpadkové koše, čistit vůz
Sedm let	nakupovat, uklízet terasu, zalévat trávník, péče o domácí mazlíčky, uklidit koupelnu, jednoduché žehlení, vytření podlah
Osm až devět let	vyčistit žaluzie, pomáhat ostatním s jejich prací, uklidit si vlastní skříň a zásuvky, uklidit zvířecí „nepořádky“ na dvoře a v domě, na krátkou dobu hlídat dítě, natřít plot, pomoc s odmrázováním a čištěním chladničky, vykoupat mladšího sourozence
Devět až jedenáct let	vyměnit povlečení na posteli, naučit se používat pračku a sušičku, nakupovat potraviny dle seznamu, šít, dělat domácí práce bez připomenutí
Jedenáct až dvanáct let	uložit sourozence do postele a obléct je, vyčistit bazén a jeho okolí, sekat trávník, pomoc při stavění věcí, vyčistit troubu a sporák, kontrola a doplnění oleje do auta nebo sekačky na trávu
Starší děti	plná zodpovědnost za přípravu rodinných jídel

Rodiče či vychovatelé se mohou těmito seznamy inspirovat, avšak samozřejmě všechny tyto výčty činností slouží pouze jako vodítko a inspirace. Je vždy třeba vzít v úvahu individuální schopnosti daného dítěte.

1.7 Pohledy rodičů na zapojování dětí do chodu domácnosti

Předposlední podkapitola kapitoly zaměřené na domácí práce a děti se bude věnovat pohledu rodičů na zapojování dětí do chodu domácnosti. Něco málo jsme si již o názorech rodičů zmínili na začátku této kapitoly, kde jsme si uvedli, že rodiče často neví, zda děti zapojovat a také, že je mnohdy zapojovat nechtějí. Ballescà tvrdí, že rodiče často mají tendenci si myslet, že by děti neměly doma nic dělat. Tento názor však není správný a je nezbytné, aby se děti do domácích prací zapojily, protože jim pomáhají z morálního i etického hlediska v tom smyslu, že je spravedlivé, aby každý člen domácnosti převzal zodpovědnost za to, co mu odpovídá. (Machado, 2020)

Rodiče si často myslí, že snažit se přimět děti, aby doma nebo jinde pomáhaly, dá více úsilí, než si tyto práce udělat sami. Také si často mylně myslí, že jediný způsob, jak děti přimět k pomoci, je nátlak prostřednictvím trestů nebo úplatků. Rodiče, nebo spíše dospělí obecně, považují tyto práce za něco, co lidé přirozeně dělat nechtějí, a tento pohled poté přenáší také na své děti, které jej poté předávají zase dále svým dětem. (Gray, 2018)

Dle výzkumů tedy určitá část rodičů po svých dětech zapojení do domácích prací nevyžaduje. V průzkumu společnosti Braun Research jen dvacet osm procent rodičů uvedlo, že pravidelně přidělují svým dětem domácí práce a to i přesto, že až osmdesát dva procent z nich uvedlo, že sami domácí práce v dětství dělali. (Albernaz 2015)

Dle Gray (2018) se rodiče často dopouští dvou zásadních chyb týkajících se zapojení dětí do chodu domácnosti. První chybou je, že odmítají touhu malých dětí pomáhat, protože spěchají a věří, že je „pomoc“ batole zpomalí nebo, že práci batole neudělá správně a budou ji muset předělat. Druhou chybou je to, že pokud skutečně chtějí od dítěte pomoc, nabídnou za to nějakou odměnu. Co je tedy správně? V prvním případě by rodič měl nabízenou pomoc vždy přijmout a ve druhém případě by měl předkládat poselství, že pomáhat je něco, co člověk udělá, protože chce pomoci druhému, ne jen když na oplátku něco dostane.

Dle Albernaz (2015) není těžké pochopit důvody, proč někteří rodiče své děti do chodu domácnosti nechtějí zapojovat. Pevně nabitě rozvrhy mohou dětem zanechat málo času na domácí práce. Rovněž někteří rodiče mohou chtít ušetřit své děti dřiny, kterou by musely podstoupit při plnění povinností v domácnosti. Dell'Antonia (2018) také uvádí, že někteří rodiče přímo prohlašují, že jejich děti jsou příliš zaneprázdněné a že jejich prací je škola.

Freeling (©2023) uvádí důvody toho, proč někteří rodiče nechtějí děti do chodu domácnosti zapojovat. Radí mezi ně následující:

- žádat své děti, aby dělaly domácí práce, jim dává víc práce;
- nemohou důvěřovat svému dítěti, že odvede dobrou práci;
- rodina má tak málo společného volného času, že nechtějí tento čas trávit domácími pracemi;
- přesvědčení, že by dítě domácí práce nesplnilo, i když by mu to rodič nařídil.

Pro většinu rodičů je jednodušší dělat věci za své batole, než čekat, až to udělá samo. A takhle tomu není jen u batolat, ale i u starších dětí. Rodiče dělají raději tyto činnosti sami, protože to zvládnout rychleji a lépe (vybalení nákupu, vysávání, vyndání myčky), co víc, rodiče většinou spíše děti místo těchto činností pošlou dělat věci jako se dívat na pohádky, nebo si hrát, aby rodiče při těchto činnostech nezdržovaly a nepřekážely. Pinsker řekl: "Rozptylujeme je jinými činnostmi, děláme domácí práce (přípravu jídla), když si zdřímnou, sdělujeme jim, že jejich ‚pomáhání‘ je zatěžující a není divu, že pud pomoci vyhasl." Učení, ale vyžaduje čas. Rodiče by měli děti nechat pomáhat, neměli by práce dělat za ně, jinak se to nikdy nenaučí. (Pukowska, 2020; Hoffower, 2018; Losos, 2017)

Pokud rodiče chtějí, aby jejich dítě bylo jejich partnerem při převzetí odpovědnosti za povinnosti v rodině, měli by si uvědomit, že práce v domácnosti není jen úkolem rodičů, což znamená nejen to, že rodič není jedinou osobou odpovědnou za její provedení, nýbrž že se musí vzdát části kontroly nad tím, jak se to dělá. (Gray, 2018)

Lze říct, že rodiče by si měli uvědomit, jaké výhody s sebou zapojování dětí do chodu domácnosti nese, a také by měli přijímat pokusy svého dítěte pomoci. Tato pomoc je dobrá nejen pro samotné dítě, ale samozřejmě i pro rodiče. Zároveň, když je dítěti dovoleno pomáhat, je vrozený altruismus dítěte živen, nikoli potlačován.

1.8 Pohled alternativní pedagogiky Montessori na zapojení dětí do činností spojených s chodem domácnosti

Jelikož se Montessori pedagogika zabývá například samostatností a spontánními aktivitami, které souvisí s domácími pracemi, je dle nás vhodné tomuto tématu věnovat podkapitulu této práce a uzavřít s ní kapitolu zaměřenou na děti a domácí práce. Montessori pedagogika uvádí, že se děti nejvíce učí napodobováním dospělých, na dospělé si hrají nebo se zapojují

do činností, které zvládnou. Montessori metoda se zaměřuje na sledování přirozeného vývoje dětí a posilování jejich nezávislosti a smyslu pro svobodu jednání. Ti nejmenší chtějí být součástí komunity, kterou vytvářejí, a chtějí se do ní aktivně zapojit. Proto se vyplatí zapojovat je do různých domácích prací již od malička. Tento přístup nabádá k tomu, aby se děti již od útlého věku do domácích prací zapojovaly, neměly by však být nuceny. (Pukowska, 2020)

Dle přístupu Montessori je důležité nechat dítě dělat spontánní aktivity, kterými mohou být také někdy i činnosti spojené s participací na chodu domácnosti. „Spontánní činnost je taková činnost, kterou dítě dělá pro své uspokojení.“ Cílem je snaha na něčem pracovat podle míry schopností nebo znalostí. Pro Montessori je tato aktivita něčím, co se má dítěti umožnit a respektovat. Umožnit by se měla nerušená spontánnost a to tím, že rodič upraví prostředí. Například umístí stoličku ke kuchyňské lince, aby dítě dosáhlo ke dřezu nebo na linku, umožní přístup k umyvadlu a toaletním potřebám. Oblečení by mělo být rovněž ve skříni uloženo tak, aby na něj dítě mohlo dosáhnout a samo si vybrat co si oblékne a také, aby mělo možnost oblečení následně uklidit na své místo. (Spinelli, 2019)

Rodič by měl dítě podporovat a ulehčovat celý proces. Záměrem je nechat dítě pracovat jeho vlastním tempem a to i tehdy, když moc času nemá. Pokud rodič spěchá, udělá činnost místo dítěte, je netrpělivý. To však není správné. Je potřeba nechat dítě věci zkoušet, dát mu prostor dělat chyby, jelikož tím se dítě učí. Pokud ho rodič neustále přerušuje a dělá věci za něj, dítě si poté připadá, že nic nedokáže. Rodič musí dítěti pomoc a doprovázet jej – chránit a povzbuzovat spontánní aktivitu. Dospělý dítěti umožní ponořit se do činnosti a soustředit se, zároveň je přítomen aby zakročil, pokud se dítě chová chaoticky a tím garantuje zdravé utváření mysli a osobnosti. Musí dítě nechat opakovat činnosti a to i činností, které již zvládá. Dítě se nesoustředí na výsledek své činnosti, ale soustředí se na samotný proces a možnost jej opakovat. (Spinelli, 2019)

Pro rodiče je důležité rozlišit, co dělá s dítětem kvůli tomu, že chce dosáhnout určitého výsledku a tím, co chce dělat samo jako svobodnou a spontánní aktivitu. Jako příklad uvádí Spinelli (2019) úkol umytí jahod, kdy se potřeba, aby byly jahody čisté, nepomačkané a aby je dítě nesnědlo – zde máme cíl. Pokud se však dítě spontánně rozhodne umýt okna, rodič by ho měl nechat, aby si vzalo pomůcky a dál by již neměl jakkoli zasahovat. Zde totiž není cíl, nejde o výsledek, jde o to, že se dítě rozhodlo samo, něco dělá, zkouší a učí se.

V pedagogice Montessori se spojuje samostatnost s aktivitami praktického života. Tříleté dítě dokáže dělat věci samo, avšak to neznamená, že je chce dělat o samotě. Rodič by měl

být nablízku a pomoci, pokud si to dítě přeje. Samostatnost dítěte v každodenním procesu vede k dovednosti udělat něco sám od sebe. (Spinelli, 2019)

Rodič dle Mertina (2020) může podporovat snahu o samostatnost, tím že bude dítěti nabízet spolurozhodování o věcech, které jsou spojené s chodem domácnosti, ale i o věcech souvisejících se samotným dítětem. Například, co si dítě obleče, nebo co bude k obědu. Pokud má dítě možnost rozhodovat, má také menší potřebu vzdorovat. Když dají rodiče svému dítěti prostor, tak i sami rodiče sami uvidí, co dítě již zvládne samo.

I dle pedagogiky Montessori je tedy zapojení dětí do domácnosti více než vhodné. Rodič by měl v dítěti podporovat spontánnost, samostatnost a zvědavost.

2 VÝCHOVA V RODINĚ VZHLEDEM K PARTICIPACI NA JEJÍM CHODU

Druhá a zároveň poslední kapitola teoretické části se bude věnovat výchově v rodině. Konkrétně se zaměříme na zapojení dětí do domácnosti, motivaci k plnění povinností a také velmi diskutabilní téma placení dětem za plnění povinností v domácnosti.

Pravidelné zapojování dětí do domácích prací by mělo být jednou z nejdůležitějších výchovných metod. Úkolem rodičů je zajistit, aby děti v domácnosti odvedly svůj díl. Rodiče by měli naučit děti, jak zvládat domácí práce a ostatní povinnosti, které tvoří součást rodinného života. Musí se naučit jak přispět svým rodinám a vrstevníkům. Mertin (2020) uvádí, že rodiče, kteří děti nezapojují do prací spojených s chodem domácnosti, dělají velkou chybu. Avšak přimět dítě k domácím pracím může být občas náročné. Samozřejmě jsou zde děti, které se častěji brání plnění domácích povinností. Nelze ani očekávat, že všechny děti poslechnou napoprvé. Pokud dítě nemůže nebo nechce tyto povinnosti plnit, může to být pro rodiče frustrující. V tomto případě by rodiče měli hledat pozitivní posílení, najít a sdělit dítěti důvody proč by spolupracovat mělo. Když začne dítě pomáhat, přesvědčí se na vlastní kůži o výhodách spolupráce a své rutiny si osvojí přirozeně, zpočátku vždy pod vedením rodičů. Jinými slovy, první věc, kterou musí rodič udělat, je vysvětlit dítěti, proč by mělo pomáhat, přimět ho, aby vidělo výhody této pomoci. Například, aby dítě pochopilo, že když pomáhá rodičům dokončit práci, bude hotova dříve, tudíž si může i dříve společně užívat volný čas. Rovněž je důležité, aby se rodiče snažili pochopit důvody, proč jejich dítě spolupracovat nechce. Pokud boje pokračují nebo se zhoršují, může to být známkou jiných konfliktů nebo problémů, které vyžadují pozornost. (Wrost Zdrowie, 2019; Machado, 2020; Morrish, 2009; American Academy of Child And Adolescent Psychiatry, 2018)

Domácí práce by se nikdy neměly brát negativně, ale jako něco pozitivního, co umožňuje dítěti růst a spolupracovat. Povinnosti každého člověka jsou součástí každodenního života. Je lepší na dítě netlačit, i když je třeba mu připomenout, pokud povinnost nesplní. Rodič musí počítat s tím, že dítě může mít období nezodpovědného chování a odmítání. V tomto momentě musí rodič zakročit a povzbuzením dítě jemně nasměrovat. Rodiče by měli mít od svých dětí realistická očekávání. Neměli by toho chtít po dětech až příliš a také by neměli ve splněných úkolech vidět problémy a nedostatky. (Machado, 2020; American Academy of Pediatrics, 2015)

Zapojování dětí do chodu domácnosti je tedy důležitým bodem rodinné výchovy a rodiče by jej neměli opomínat.

2.1 Jak správně postupovat při zapojení dětí do domácnosti

V této podkapitole se zaměříme na to, jak dle odborníků postupovat při zapojování dětí do domácnosti. Při nácviu povinností v domácnosti je moudřejší postupovat postupně. Nejprve navázat s dítětem vztah a poté prostřednictvím přátelských diskusí společně určit způsob, jakým se dítě může stát přispívajícím členem domácnosti. (Schmid 2014)

American Academy of Child And Adolescent Psychiatry (2018) uvádí několik tipů pro úspěšné započítí s domácími pracemi u dětí. Nejprve by měl rodič stanovit jasná, rozumná očekávání a dát dítěti přesný požadavek. Měl by zavést pravidelnou rutinu a být konzistentní. Změna pravidel a očekávání může způsobit zmatek a frustraci. U mladších dětí by se měl zaměřit na malé, zvládnutelné úkoly a přeměnit delší práce v zábavu a spolupráci. Měl by nastavit systém odměn s konkrétními cíli, aby mohli rodiče i děti sledovat pokrok a rovněž by měl podporovat dobré chování. Rodič musí být samozřejmě dobrým vzorem. Děti se snáze naučí uklízet věci a udržovat své pokoje uklizené, pokud uvidí ostatní v rodině dělat totéž. V neposlední řadě by rodič neměl zapomínat na pozitivní zpětnou vazbu, posílení a připojení se k dětské hrdosti, když je práce hotová.

American Academy of Pediatrics (2015) doplňuje tato doporučení také o pečlivé formulování úkolů, které musí dítě provést. V tomto případě dítě musí přesně vědět, co se od něj denně a týdně očekává. Například Bacus (2018) také dodává, že před šestým až sedmým rokem života je zbytečné po dítěti chtít, aby si uklidilo pokoj, jelikož tento pokyn je příliš abstraktní, zvláště když je v pokoji hodně nepořádku. K formulování úkolů pro starší děti se mohou použít tabulky a seznamy úkolů vyvěšené na viditelném místě. Dále American Academy of Pediatrics (2015) doporučuje dítě upřímně chválit. Chválení se budeme blíže věnovat v následující kapitole zaměřené na motivaci. Radí také nastavit si rodinnou rutinu a naplánovat si týdenní rodinná setkání. Na těchto shromáždění se zhodnotí, co dítě dokázalo a může se dle jeho preferencí upravit, jaké domácí práce bude vykonávat. Rovněž doporučují tresty za nedokončení úkolu, kdy tímto trestem může být zrušení privilegií či zákaz činnosti. Mnohem účinnější je však způsob odměňování úspěchů.

Již na začátku této kapitoly jsme si uvedli, že je občas těžké děti k pomoci „přinutit“. Klíčem k jejich zapojení je ve dle Machado (2020) ve vytrvalosti, pevnosti a náklonnosti rodičů Major (2020) uvádí doporučení, co dělat pokud dítě odmítá své povinnosti plnit. Nejprve by

měl rodič zjistit, co je špatně. Možná je tento úkol příliš obtížný, nebo je dítě unavené. Také by se měl vyhnout negativitě a trestání dítěte za neplnění domácích prací či neprovedení úkolu tak dobře, jak by rodič chtěl. Dítěti by mělo být vysvětleno, že každý člen rodiny musí být zapojen do domácích prací, aby rodinný život probíhal hladce. Rovněž doporučuje použít humor a hru. Pokud chce rodič dítě motivovat, měl by jej povzbudit tím, že mu řekne, že bude dělat něco, co ho baví, až úkol dokončí. Je dobré nastavit pravidla již od začátku. Nikdy by rodič neměl splnit úkol za dítě, avšak může mu pomoci, protože práce v týmu jim může dát energii k dokončení úkolu.

K těm nejmenším musí být rodiče láskyplní, ale zároveň pevní. U všech věkových kategorií je také důležité dát dítěti jasno najevo, že pokud neplní některou ze svých povinností, může tím způsobit problém jim, nikoli jejich okolí. Pokud si například teenager nenachystá prádlo k praní, měl by chodit bez čistého oblečení do té doby, dokud mu to nezpůsobí dost problémů, neuvědomí si to a nevezme si z toho určité ponaučení. (Machado, 2020; Pelini, 2019)

Pukowska (2020) uvádí, že pevný seznam povinností se časem stane nudným a proto je lepší děti zapojovat do různých činností, spontánně, nejlépe formou hry a nemít rutinu. Pevný rámec ztěžuje radostnou účast na těchto činnostech. Děti opravdu chtějí být zodpovědné, nápomocné a zapojené. Jejich odmítnutí je však dobré respektovat, protože spolupráce založená spíše na dobrovolném závazku než na nátlaku přináší mnohem lepší a trvalejší efekty. Ve chvíli, kdy je dítě starší, může jej rodič také začít zapojovat do rozhodování o tom, jaké domácí práce by chtělo dělat. To mu může pomoci cítit se více začleněné do domácnosti a zvýšit tím pravděpodobnost, že bude domácí povinnosti vykonávat, aniž by o to bylo požádáno. Navíc jejich zapojení do rozhodování od útlého věku je skvělý způsob, jak pomoci dítěti rozvíjet sebeúctu a sebedůvěru. (GoHenry, 2022)

Machado (2020) uvádí několik chyb, kterých se rodiče dopouští v souvislosti se zapojováním dětí do chodu domácnosti. První chybou dle Ballescà je, myslet si, že je participace na chodu domácnosti volba dítěte. Podle něj by se mělo dát najevo, že je to jeho odpovědnost a když ji nesplní, budou přijdou následky. Další chybou je vyžadovat úkoly pod nebo nad schopnosti dítěte. Třetí a velkou chybou je rozdělení úkolů dle pohlaví, jelikož kromě vytváření řady stereotypů, které jsou absurdní v době, ve které žijeme, je to také velmi kontraproduktivní pro rozvoj dítěte. Další chybou je plnit povinnost za dítě, pokud jej samo nesplní. Například, když si chlapec nebo dívka neuklidí pokoj a následně jej uklidí rodič sám. Poslední chybou je také odpuštění domácích prací, když se děti učí. Je důležité si

uvědomit, že dospělí také mají práci a zároveň domácí povinnosti, které musí plnit. Tak by to měly mít také děti a dospívající. Rodiče samozřejmě mohou udělit v určitých situacích výjimku, avšak tyto výjimky by se neměly stát normou.

Nyní víme, jak správně při zapojování dětí do chodu domácnosti postupovat a jakých chyb se vyvarovat. V následující podkapitole se zaměříme na to, jak děti k tomuto zapojování náležitě motivovat.

2.2 Motivace dětí k participaci na chodu domácnosti

Tato podkapitola je zaměřena na motivaci, aneb jak dítě stimulovat k zapojení do domácnosti. Konkrétně se budeme věnovat motivaci vnitřní a vnější, pochvale a také si uvedeme určité typy. Dnešní výchova je založena na tom, že k tomu, aby se děti chovaly určitým způsobem, je potřebná motivace. Dle Asnes (2005) vyžaduje motivace dětí k domácím pracím disciplínu, psychologii a někdy i křik. Motivace značí vůli a ochotu něco vykonat. Odborníci dokonce tvrdí, že děti nebudou plnit domácí povinnosti, pokud k nim nebudou náležitě motivovány. Někteří i konstatují, že rodič nemůže nutit dítě dělat něco, co samo nechce. Avšak Morrish prohlašuje, že přimět děti dělat něco, co nechtějí, je jednou z nejdůležitějších rolí výchovy. Je důležité, aby se naučili potlačovat své tužby a podřizovat se autoritě. (Morrish, 2009)

Motivaci rozdělujeme na **vnější**, kam patří odměny a tresty a na motivaci **vnitřní**, kam řadíme podnícení v dítěti zvědavost a radost.

S motivací souvisí systém odměn a trestů, což jsou, jak jsme si již uvedli, příklady **vnější motivace**. Odměna je to, co si rodič jako odměnu vymyslel a tak ji vnímá i dítě, které chce tento pocit, tento moment či situaci zopakovat. Dle GoHenry (2022) odměny nebo pobídky za dokončení práce dětí, vstíjí hodnotu tvrdé práce a udrží je motivované. Odměny také pomáhají dětem vnímat domácí práce jako zábavnější. Užívat by se podle některých odborníků mělo také hmatatelných odměn, jako jsou nálepky nebo sladkosti. S odměnami by se však mělo nakládat opatrně, jelikož pokud se dětem dostává odměny, velmi rychle si na to zvyknou. Mnohdy odmítají úkol splnit, dokud se nedozví, jaké odměny či následky ho za splnění či nesplnění čekají. Děti neustále testují, zda a rodič dotáhne to, co řekl do konce a chtějí víc a víc za méně a méně. Odměny by ovšem měly sloužit pouze k podpoře správného výcviku a výuky dětí, ne k tomu, aby tyto prvky nahrazovaly. Morrish doporučuje využít také sdílenou odměnu, kdy se dítě o odměnu rozdělí se sourozencem či kamarádem. (Matějček, 1994; Morrish, 2009; Komerční článek, 2022)

S odměnami samozřejmě souvisí taktéž již zmíněné tresty neboli další druh vnitřní motivace. V souvislosti s tresty nás napadne nejspíše pohrůzka či domácí vězení. Trest je však také cokoli, co si rodič jako trest pro dítě vymyslí a rovněž co dítě jako trest vnímá. Je to něco, čemu se chce dítě přišť vyhnout. Pokud rodič hodlá trest využít u dětí předškolního věku, měl by být okamžitý. Pokud jej míní použít u dětí starších, může být odložený, jelikož odkladem se zvyšuje jeho účinnost. Trest má dle pedagogů tři funkce a to, že napravuje škodu, zabraňuje opakování nesprávného chování a zbavuje viníka pocitu viny. Je však otázkou zda děti v souvislosti s domácími pracemi trestat, či nikoli. Například Wallace rázně doporučuje tyto povinnosti s tresty nespřazovat. (Matějček, 1994; Wallace, 2015)

Nevýhodou způsobů vnější motivace je, že jsou méně efektivní, pokud se používají příliš často. Z obavy, aby rodiče neztratili nad dítětem vládu, uchylují se ke zvyšování odměn a trestů. Výsledkem je však jen to, že zintenzivňují, to co stejně nefungovalo. Lákavější odměny a tvrdší tresty obvykle fungují jen po určité, krátkou dobu. Smlouvání s dětmi o výši odměn je dle Morrishe past, jelikož vede k tomu, že dříve či později skončí rodiče nabízením naprosto nesmyslných odměn a také tvrdších trestů. Pokud se rodič rozhodne pro vnější motivaci, měl by se řídit tím, že by měly být odměny a tresty přiměřené věku a osobnosti dítěte. Měly by být dítěti srozumitelné a jejich soustava by měla být členitá a bohatá. Hlavní je to s odměnami a tresty nepřehánět. Dle Matějčka by s jejich využíváním měla jít ruku v ruce také důslednost. Obecně můžeme říct, že trest utlumuje, může špatné chování jen zastavit, odměna však buduje to správné. Proto by se měly používat společně, jelikož pokud pokaždé přijde jen trest a žádná odměna, nenaučí se dítě dělat to správné. (Morrish, 2009; Matějček, 1994)

Výzkumy dokazují, že lepším způsobem motivace je **motivace vnitřní**, tedy podněcení v dítěti nadšením a zvědavostí. Vnitřní motivace učit se o světě kolem nás začíná již v dětství. Tento typ motivace může být buď podporován, nebo potlačován zkušenostmi, které dospělí dětem poskytují. Děti díky vnitřnímu způsobu motivace pomáhají, protože chtějí být užitečné, ne proto, že očekávají, že za to něco dostanou. Vnitřní motivace je nejúčinnější zejména ve chvíli, kdy dítě pochopí důležitost a význam toho, co od něj rodič vyžaduje. Důležité je dítě nenutit, spíše mu vysvětlit, proč je to významné. Můžeme se vrátit mírně k předešlému druhu motivace a to odměně. Mnoho výzkumů totiž ukázalo, že právě odměny mají tendenci podkopávat tuto velmi efektivní vnitřní motivaci. Odměny zjevně mění postoje lidí k dříve oblíbené činnosti, od něčeho, co člověk dělá pro sebe, k něčemu,

co dělá především proto, aby získal odměnu. K tomu dochází u dospělých i u dětí. (Komerční článek, 2022; Gray, 2018; Center on the Developing Child, 2020; Morrish, 2009)

V rámci motivace se zaměříme také na pochvalu, která je nejrozšířenějším způsobem, který rodiče využívají, jenže si vyvinuli zlovyk používat ji plošně. S pochvalou se to nesmí přehánět, jelikož by si pak mohlo celý život nést potřebu uznání. Doporučuje se spíše metoda oceňování. Corpus a Lepper, psychologové ze Stanfordské univerzity se zabývali souvislostí pochvaly a motivace. Sestavili návod, který pomáhá pochvalu formulovat tak, aby plnila svůj účel bez toho, aby dětem ubližovala. Dle nich by měl být rodič konkrétní a měl by se vyhýbat obecným frázím typu „dobrá práce“. Pokud se použije tato formulace, dítě neví, co přesně udělalo správně. Naopak díky specifické informaci o tom, co přesně udělalo dítě správně, bude v budoucnu schopné docílit podobného výsledku. V rámci pochval se doporučuje dávat pozor na to, jak se pochvala formuluje. Ve studii 149 dětí ve věku tří až šesti let v časopise *Child Development* v roce 2015 přišli na to, že poděkování malým dětem za to, že „byly pomocníkem“, na rozdíl od poděkování za „pomáhání“, výrazně zvýšilo jejich touhu pomáhat. Existují však děti, které si i vůči pochvalě vyvinou určitou odolnost. Corpus a Lepper (2007) dále uvádějí, že tyto pochvaly by měly být upřímné a rodiče by neměli chválit za až příliš jednoduché úkoly. Také upozorňují, že by se rodiče měli vyhnout srovnávání, jelikož děti, které jsou častokrát srovnávané s ostatními, mají posléze problém přijmout neúspěch. Rovněž kvůli srovnávání často děti ztrácí svou vnitřní motivaci a jediné, co je pohání kupředu je touha zvítězit a být lepší. Tím pádem je pro ně daná aktivita zajímavá jen když mají možnost dokázat, že ony jsou nejlepší. Chválit dítě by se mělo v průběhu výkonu činnosti, chválit proces, ne jen výsledek. Chválíme tedy i snahu a tím také zlepšujeme motivaci dítěte. Pokud chválíme pouze výsledek, můžeme v dítěti podporovat strach z toho, co se stane, pokud neuspěje. (Komerční článek, 2022; Morrish, 2009; Corpus a Lepper, 2007; Wallace, 2015)

Někteří odborníci dokonce zastávají názor, že děti nemusí rodiče chválit vůbec. Aldortová dokonce jakékoli hodnocení považuje za manipulaci. Rovněž uvádí, že se dítě může na chválení stát i závislé. Podobný náhled na věc má i psycholog Taylor. Dle Velkové jsou odměny a pochvaly správné, ale pouze v případě, kdy se to s nimi nepřehání. Děti poté mohou úkoly plnit za vidinou odměny, avšak pokud jsou odměny použity správně, mohou působit velmi pozitivně a produktivně. (Corpus, Lepper 2007; Morrish, 2009)

Samozřejmě se liší způsoby motivace u dětí v různém věku. U dětí do osmi let se doporučuje spolu s dítětem sledovat pokrok. A to například pomocí jednoduchého grafu sledujícího

pokroky dítěte. To může pomoci při plnění úkolů vybudovat sebevědomí, zvýšit motivaci a pomoci udržet smysl pro orientaci. Zde se může využít kreativity, například se může postavit zahrádka a dítě si do ní za každou dokončenou práci nalepí květinu. Motivovat děti ve věku od osmi let může být o něco těžší, než motivace dětí mladších. Rodiče by měli dát dětem výlučnou zodpovědnost za jejich domácí práce, že mají pocit vlastnictví. Uvědomění si, že „musí“ dokončit své vlastní domácí práce, jim také pomůže sebekázeň. Pro takto malé děti je největší odměnou čas strávený s rodiči. Motivovat teenagery může být opravdu nelehký úkol. Co tedy pomáhá k jejich motivaci? Bacus (2018) zmiňuje, že pomůže dovést je k tomu, aby pochopili, že se tak osamostatní. Že jednou budou bydlet sami a budou se muset o celou domácnost starat sami a pokud to nedokáží, nastane problém. Je třeba jim vysvětlit, že je rodič nežádá o podílení se na chodu domácnosti, aby je obtěžoval nebo je využil, ale aby jim umožnil růst a mohli se o sebe postarat, až přijde čas. (Nottingham Evening Post, 2015; Morrish, 2009)

V druhé podkapitole jsme si uvedli způsoby vnější a vnitřní motivace. A také jsme se dozvěděli, že motivace vnitřní je ta správná. Rovněž jsme se věnovali také pochvale, u které jsme zjistili, že musí být správně formulovaná a také se to s ní nesmí přehánět.

2.3 Konkrétní způsoby motivace dětí k participaci na chodu domácnosti

V této kapitole se zaměříme na konkrétní způsoby motivace dětí k plnění domácích povinností. Pro větší přehlednost jsme vytvořili seznam způsobů, jak dítě k participaci na chodu domácnosti náležitě motivovat: (Wallace, 2015; Pelini, 2019; Jak být lepší, 2019; Center on the Developing Child, 2020; Nottingham Evening Post, 2015; Matějček, 1994):

- **Být známý jako někdo, kdo pomáhá** – vytvoření myšlenky pozitivní identity.
- **Přesný seznam prací a časový plán** – zapsat do kalendáře stejně jako kroužky.
- **Proměnit povinnost ve hru a zapojit fantazii** – může i postupovat na další úrovně, například pokud zvládne roztřídit prádlo, může získat právo používat pračku.
- **Být přesný ve formulaci požadavku** – co po dítěti rodič chce a čeho tím chce dosáhnout.
- **Být pevný a důsledný** – dát dítěti najevo, že domácí práce nejsou možnost, ale povinnost.

- **Být připraven vyjednávat** – rodič by měl dětem naslouchat, být flexibilní a zajímat se o jejich názor. Údaje naznačují, že vyjednávání posilují rodinná pouta a děti vykazují větší pravděpodobnost spolupráce.
- **Zadávat práce, které jsou přiměřené věku.** Tomuto tématu jsme se podrobněji věnovali v předešlé kapitole této práce.
- **Ukázat dítěti, co přesně se po něm chce a ujistit se, že dítě rozumí.**
- **Jít dítěti příkladem** – rodič by neměl při plnění povinností kolem domu dávat najevo, že jej to nebaví. Rodiče by si měli mít k domácím pracím pozitivní nebo alespoň neutrální postoj. Pokud si bude rodič stěžovat na mytí nádobí, budou si stěžovat i jeho děti.
- **Vyvolat zvědavost.**
- **Poskytovat okamžitou zpětnou vazbu o jeho výkonu.**
- **Chválit spíše proces než výsledek.**
- **Odměňovat** – buď peněžně, nebo například zábavnou aktivitou.

Pukowska (2020) uvádí jako speciální konkrétní způsob motivace motivační tabuli. Tento způsob motivace navrhuje i někteří pedagogové. Dítě zde dostane za každý splněný úkol nálepkou nebo jiné kladné ohodnocení. Za nesplnění se objeví ohodnocení negativní, čímž může být například smutný smajlík. Po určité době se toto ohodnocení shrne a dostaví se důsledky formou odměny či trestu. Avšak takový systém místo posilování vnitřní motivace dítěte, vyplývající z vůle spolupracovat a napodobovat chování rodičů, buduje motivaci vnější, závislou na odměně či trestu stanoveném dospělými.

Asnes (2005) doporučuje použít tabulku k pravidelnému střídání domácích prací, aby se děti nenudily nebo aby nezačaly nenávidět určitou povinnost. Děti si také mohou mezi sebou vyjednat, jaké práce kdo udělá, zde je však potřeba dávat pozor, aby se jedno dítě nesnažilo využít druhé. Rodiče by měly udržovat připomenutí jednoduchá, nedoporučuje se neustálé přemlouvání nebo opakování. Dítěti by měl říct pouze jedno slovo nebo nic neříkat a například jen podat psí vodítko. Doporučuje tyto činnosti někde zaznačit a tím se mohou vyhnout konfrontaci.

V této kapitole jsme si uvedly konkrétní způsoby a přístupy k motivaci dětí na chodu domácnosti.

2.4 Mělo by se dětem za plnění povinností v domácnosti platit?

Pokud se bavíme o motivaci dětí k participaci na chodu domácnosti a s nimi spojenými odměnami, nabízí se nám otázka, zda by měli rodiče odměňovat děti peněženě. Názor na toto téma se liší jak u rodičů, tak u odborníků. Jeden tábor věří, že děti by měly dostávat příspěvek jako odměnu za domácí práce, a jiný tvrdí, že práce je pro dobro rodiny a měla by být vykonávána bez finanční odměny. Jiní zase podporují vázání kapesného na plnění domácích prací. Oběma těmto názorům se budeme věnovat v této kapitole.

Dle Bard & Didriksen Pediatrics (2022) existují dva pohledy na peněžité odměňování dětí za plnění povinností. Buď rodiče motivují děti k domácím pracím poskytováním peněžní odměny na dobře vykonanou práci, což může pomoci vštípit dítěti pracovní morálku. Nebo je peněžní odměna vedena odděleně od dokončení domácích prací a domácí práce jsou považovány za povinnost bytí součástí rodiny.

Zda je příspěvek vhodnou odměnou za domácí práce, závisí rovněž na věku a osobnosti dítěte, výchovném stylu a osobní volbě rodičů. Mnoho rodičů volí spíše odměňování dětí privilegií než peněženě. WebMD poznamenává, že příspěvek by obecně neměl být nabízen jako pobídka mladším dětem, protože ty ještě nemusí nutně chápat důležitost peněz a mohou se jednoduše rozhodnout, že domácí práce dělat nebudou. Pro mladistvé však mohou být součástí lekce o hospodaření s penězi. (Bard & Didriksen Pediatrics, 2022; Stuart 2022)

Člověk by si myslel, že platit dítěti za domácí práce je motivující. Tomu tak však ve skutečnosti není a má to dokonce opačný efekt. Platit dítěti za domácí práci vytváří iluzi, že pokud dítě v tu chvíli necítí potřebu peněz, není povinno tuto práci dělat. Toto placení také zatemňuje skutečnost, že jde o povinnosti. Práce, za kterou se platí, už není příspěvkem pro dobro rodiny, ale službou poskytovanou kvůli penězům. Sice dává dítěti peníze do kapsy, ale v hlavě dítěte nevytváří žádný skutečný pocit hodnoty. (Rosemond, 2001)

Podle odborníků (Wallace, 2015; Losos, 2017; Heather Beth Johnson; Beth Kobliner in Hoffower; Morrish, 2009) by se za plnění běžných úkolů dětem platit nemělo. Kapesné se dle Morrishe dává, aby se dítě naučilo zacházet s penězi, ne aby se naučilo odpovědnosti za rodinu. Například Wardak (2020) také zastává názor, že by rodiče neměli dávat dětem peníze za plnění povinností, čímž myslí studium a plnění domácích prací. Plnění domácích prací vidí jako způsob jak rodině pomoci a přispět rodinnému životu, proto by za to děti neměly dostávat zapláceno. Albernaz (2015) rovněž dodává, že pokud chtějí rodiče kapesné vázat na plnění domácích prací, měli by platit za plnění povinností, které přináší prospěch celé

rodině a vyžadují zvláštní úsilí, tedy neplatit dítěti za uklízení vlastních věcí. Také je v pořádku platit dítěti za velké práce, jako je úklid garáže nebo sazení zahrady. Pokud však rodiče chtějí, aby jejich dítě mělo kapesné a naučilo se s ním hospodařit, doporučuje se mu raději dát obyčejné kapesné bez závislosti na plnění domácích povinností. V rámci vnitřní motivace se však obecně doporučuje udržovat příspěvky a domácí práce oddělené. (Machado, 2020; Asnes, 2005; Wallace, 2015)

Naopak dle článku Nottingham Evening Post (2015) doporučují děti peněžně odměňovat, jelikož pokud dají rodiče svému dítěti motivaci, aby pomohlo, bude ochotnější práci dotáhnout do konce. Navíc v tom vidí také skvělý způsob jak ho naučit hodnotu peněz. Avšak, jak jsme si uvedli v předešlém textu, tento druh motivace velké množství odborníků nedoporučuje. Někteří rodiče také využívají opačnou motivaci a to ztrátu peněz. Například, pokud si dítě neustele postel, rodič po něm požaduje určitou částku. (Asnes, 2005)

Z českého prostředí můžeme zmínit doktora Václava Mertina (2020), který s placením za plnění domácích povinností souhlasí. Rovněž uvádí, že pokud s tím rodiče souhlasí, nebál by se dávat dětem domácí práce za úplatu a to již od předškolního věku.

Dle výzkumů můžeme usuzovat, že velká část dětí zaplaceno za pomoc v domácnosti dostává. Ve výzkumu z roku 2009 (Klein, Graesch, Izquierdo) dostávají pravidelné kapesné děti v osmnácti z dvaceti osmi rodin. A v sedmi z nich, děti uvedly, že jejich kapesné závisí na plnění jejich povinností. Dle tohoto výzkumu děti, které dostávaly za plnění povinností zaplaceno, dělaly stejný počet prací jako děti, které zaplaceno nedostávaly. Další studie zjistila, že devadesát jedna procent teenagerů pomáhá v domácnosti a téměř polovina (45%) je za to placena. Studie School Stickers (Losos, 2017) zjistila, že téměř dvě třetiny dospívajících jsou placeny za domácí práce, zatímco 27% dostává odměny za práci a jeden z deseti je placen za to, že každý týden plní seznam prací. Nejlépe placené jsou za hlídání dětí a čištění auta.

Ani studium literatury nám tedy nedalo přesnou odpověď na otázku, zda dětem na plnění domácích povinností platit. Názory mezi rodiči i odborníky se velmi liší a je na každém, aby si na toto téma utvořil svůj vlastní názor.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 DESIGN VÝZKUMU

V našem výzkumném šetření se zaměříme na zjištění, jaký je názor rodičů na míru participace dětí na chodu domácnosti. Každá rodina, každá domácnost si sama určuje, zda se mají děti na jejím chodu podílet či ne. My se snažíme zjistit, zda by se dle českých rodičů měly děti zapojovat, v jaké míře a dále se zaměřujeme na důležitost, přiměřenost, intenzitu zapojení dětí do chodu domácnosti a také na způsob motivace k plnění domácích prací. Důkazem toho, proč je důležité se tímto tématem zabývat nám mohou být desetiletí studií, které dokazují, že výhody domácích prací se projevují jak v oblasti akademické, emocionální, tak i profesionální. (Hoffower, 2018)

Zapojením do domácích prací rozumíme vykonávání činností, které jsou spojeny s chodem domácnosti a uspokojováním potřeb jejích členů. (Renzetti, Curran, 2005) Zahrnují činnosti potřebné pro zajištění rutinního chodu domácnosti, jako je například vyhazování odpadků, mytí nádobí, úklid místností, péče o domácí zvířata a podobně. (Hochschild, Machung, 1989) Tyto činnosti jsou nezbytné pro bezproblémový chod domácnosti i ekonomiky státu, ačkoli jsou neplacené a vykonávané z lásky k ostatním příslušníkům rodiny. Vyznačují se také časovou neohraničeností a nespécializovaností. (Renzetti, Curran, 2005)

V době mládí našich prarodičů i rodičů bylo, jak nám s oblibou často připomínají, běžné se aktivně na chodu domácnosti podílet. V dnešní době už to není příliš obvyklé a názory na toto téma se liší. Studie od aplikace BusyKid (2001) zjistila, že až devadesát procent rodičů s chodem v domácnosti v dětství běžně pomáhalo, avšak jen šedesát šest procent chce to samé také po svých dětech.

Pokud se pozastavíme nad názory odborníků, můžeme si jako příklad zastánce pomoci dětí v domácnosti uvést pedagožku Marii Montessori, která dokonce vytvořila seznam úkolů, které by mělo dítě v určitém věku dělat. Ze současných odborníků můžeme zmínit autory jako Wardak, Major, Aguilera, Ballescà, Kennedy-Moore, Lythcott-Haims, Schmidt či Wallace, která dodává, že je také důležité zaměřit se na to, jaké práce a jaké množství je již nad rámec a zasahuje až příliš do volného času dětí. Z odborníků z našeho území můžeme zmínit psycholožku Kouckou a rodinnou poradkyni Labusovou. (Čálková, 2014)

Názor rodičů, zda by se měly děti zapojovat do domácích prací, se rovněž různí. Ve výzkumu z roku 2018 (Drummond et al.) většina rodičů souhlasí s tím, aby se děti do fungování domácnosti zapojovaly, považují to za důležité. Rodiče si často pokládají otázku, zda dětem

úkoly doma dávat, jelikož se bojí, že by jim již nezbýval čas na nic jiného. (Akron Beacon Journal, 2014)

3.1 Výzkumné cíle

Hlavním cílem tohoto výzkumu je zjistit **názor rodičů na míru participace dětí na chodu domácnosti**.

V souvislosti s hlavním výzkumným cílem jsme stanovili následující dílčí výzkumné cíle:

- Zjistit, jaké domácí práce děti v domácnosti vykonávají.
- Objasnit důležitost zapojení dětí do chodu domácnosti dle rodičů.
- Objasnit hodnocení povinností dětí v domácnosti z hlediska přiměřenosti jejich věku dle rodičů.
- Zjistit intenzitu zapojení dětí do chodu domácnosti.
- Zjistit způsoby motivace dětí k pomoci s chodem domácnosti.

3.2 Výzkumné otázky

Na základě stanovení výše uvedených výzkumných cílů jsme formulovaly výzkumné otázky, které nám pomohou vést tento výzkum v souladu s těmito výzkumnými cíli.

Hlavní výzkumná otázka tohoto výzkumu zní **Jaký je názor rodičů na míru participace dětí na chodu domácnosti?**

V souvislosti s hlavní výzkumnou otázkou jsme se stanovili dílčí výzkumné otázky:

1. Jaké domácí práce děti v domácnosti vykonávají?
2. Jak důležité je dle rodičů zapojení dětí do chodu domácnosti?
3. Jak hodnotí rodiče povinnosti dětí v domácnosti z hlediska přiměřenosti jejich věku?
4. Jak intenzivně se dle rodičů jejich dítě zapojuje do chodu domácnosti?
 - 4.1. Jaké jsou rozdíly v času tráveném plnění domácích prací v souvislosti s pohlavím dítěte?

H1: Dívky tráví domácími pracemi více času než chlapci.
5. Jakým způsobem rodiče své děti motivují k pomoci s chodem domácnosti?

3.3 Pojetí výzkumu

Tento výzkum se zabývá zjištěním názoru rodičů na míru participace dětí na chodu domácnosti. Zvolili jsme kvantitativní výzkumné pojetí, abychom získali co nejširší množství dat a tím dosáhli co nejobektivnějších výsledků. Chceme tedy zmapovat důležitost, přiměřenost a intenzitu zapojení dětí do domácnosti a také zjistit způsob motivace dětí k participaci na chodu domácnosti. Rodiče oslovujeme pomocí internetového dotazníkového šetření. V našem výzkumném šetření rovněž ověřujeme předpoklad, že dívky tráví domácími pracemi více času než chlapci.

3.4 Výzkumný soubor

Základní výzkumný soubor našeho výzkumu tvoří rodiče dětí do patnácti let věku z České republiky. V roce 2020 bylo na území ČR 1 104 774 úplných rodin s dětmi a 193 043 rodin neúplných. (ČSÚ, 2021) Z těchto počtů si můžeme odvodit, že v roce 2020 žilo na území České republiky celkem 2 402 591 rodičů.

RODINY	POČET
Úplné rodiny	1 104 774
Neúplné rodiny	193 043
Rodičů celkem	2 402 591

Tabulka 1 Počet rodičů na území České republiky (ČSÚ, 2021)

Náš výzkum je zaměřen na děti ve věku od dvou do patnácti let. Což zahrnuje dle dělení od Vágnerové (2020) šest vývojových období. Tato období mají určitá specifika, která se projevují i do možnosti zapojení do chodu domácnosti.

Zejména k **batolecímu věku** neboli období od dvou do tří let věku dítěte patří velký zájem i o ty nejjednodušší činnosti. Cokoliv dělá v domácnosti dospělý, chce také zkusit dítě. Právě v tomto raném období vznikají postoje dítěte k domácím pracím v budoucnu. V této fázi života dítěte směřuje jeho vývoj především k budování těla a to k trénování hmatu, jemné motoriky, koordinace i rovnováhy. Domácí práce nabízejí přirozené podmínky pro tento druh vývoje dítěte. Domácí práce jsou pro děti důležité, jak z hlediska vlastní pracovitosti, tak samostatnosti. (Lábusová, 2008; Langmeier, Krejčířová, 2006)

Nyní si charakterizujeme **věk předškolní** neboli období od čtyř do šesti let věku dítěte. V tomto období se stále zlepšuje motorický vývoj a také má dítě větší zručnost, která se

projevuje v rychle narůstající soběstačnosti, což znamená, že se dítě samo obléká, jí a potřebuje jen malou pomoc. Dále se mu vyvíjí řeč, což vede k růstu poznatků o sobě i o okolním světě. Velký pokrok se zaznamenává rovněž v potřebě práce. Již čtyřleté dítě rádo pomáhá v jednoduchých domácích pracích a zvládne splnit drobné zadané úkoly. (Vágnerová, 2020; Langmeier, Krejčířová, 2006)

Děti ve **školním věku**, který Vágnerová (2020) dělí na raný školní věk (7-8 let), střední školní věk (9-11 let) a starší školní věk (12-15 let), jsou již vyvinuté v mnoha ohledech a většinu domácích prací již zvládnou. V tomto období se dítě dokáže učit i ze vzájemného vztahu mezi dospělými členy rodiny. Děti v tomto věku se prostřednictvím sdílení pečovatelské aktivity mohou stát pomocníky a partnery,

Zde je tabulka, která ukazuje, kolik žije na území České republiky dětí právě ve věku od dvou do patnácti let. Dle posledních dostupných údajů Českého statistického úřadu žilo na území ČR celkem 1 657 944 dětí v tomto věkovém rozmezí. (ČSÚ, 2022)

VĚK DÍTĚTE	POČET DĚTÍ NA ÚZEMÍ ČR PRO ROK 2021
Batolecí věk (2-3)	224 226
Předškolní věk (4-6)	227 658
Raný školní věk (7-8)	437 034
Střední školní věk (9-11)	337 213
Starší školní věk (12-15)	461 813

Tabulka 2 Počet dětí na území ČR pro rok 2021 (ČSÚ, 2022)

Výběrový soubor volíme dostupný, což znamená, že náš dotazník je veřejně zveřejněn na internetovém portálu a podle dostupnosti zjišťujeme dané údaje. Jsme si vědomi toho, že závěry našeho výzkumu budeme muset zobecnit a výsledky budou platit pouze pro ty, kteří se výzkumu dobrovolně zúčastnili.

Dohromady jsme získali celkem 231 vyplněných dotazníků. Výzkumu se zúčastnily zejména matky, kterých bylo 207 (90%), otců bylo pouze 24 (10%). Tento nepoměr si vysvětlujeme tím, že většinou o děti pečují a zadávají jim povinnosti právě matky. Co se pohlaví dítěte týče, jsou počty téměř vyrovnané, tedy celkem 119 (51,5%) dcer a 112 (48,5%) synů.

3.5 Výzkumná technika

V rámci tohoto kvantitativního výzkumu volíme pro sběr dat metodu dotazníku. K tomuto účelu jsme se rozhodli vytvořit vlastní dotazník, který se přesně zaměřuje na zodpovězení námi zvolených výzkumných otázek. Tento dotazník bude veřejný a umístěný na internetovém serveru Vyplnito.cz. Tuto formu volíme z toho důvodu, abychom oslovili respondenty z celé České republiky a tím získali co nejširší výběr. Rovněž touto formou umožňujeme respondentům vyplnění dotazníků v anonymitě a z pohodlí jejich domova.

Dotazník je tvořen 23 položkami, které obsahují uzavřené, polouzavřené, otevřené otázky a škály. Pět uzavřených otázek je dichotomických (1, 4, 20, 22 a 23), tudíž respondenti mají na výběr z dvou nabízených variant. Několik otázek je také alternativních (3, 9, 11, 16, 17, 18, a 19), kdy se nabízí respondentům na výběr několik variant odpovědí, ze kterých si mohou jednu vybrat. Dotazník obsahuje i jednu otázku výčtovou (15), kdy má respondent možnost vybrat si hned několik odpovědí. Zbylé otázky (5, 13, a 15) jsou otevřené, kdy se nabízí respondentovi možnost odpovědět vlastním způsobem. Otázky číslo 10 a 14 jsou polouzavřené, tudíž mají respondenti také možnost napsat svou vlastní odpověď. Jsou zde i otázky (6, 7, 8, 12 a 21), které obsahují škály, a respondent u každé možnosti určí, v jaké míře souhlasí s daným tvrzením či jak často dítě daným způsobem do domácích prací zapojuje. (Chráska, 2007)

V úvodu dotazníku sdělujeme respondentům, kdo jsme a jaký je cíl našeho výzkumného šetření, také informujeme o anonymitě respondenta. První tři otázky (1. - 3.) jsou úvodní a zaměřují se na zjištění obecných informací o respondentovi. Zjišťujeme, zda je respondent matka či otec, zda vychovává syna či dceru a jaký je věk jejich dítěte.

Následně je dotazník rozdělen do čtyř následujících oblastí:

OBLAST	OTÁZKY
Podílení se dětí na chodu domácnosti	4, 5, 6, 7 a 10
Důležitost podílení se na chodu domácnosti	11, 12, 13, 14 a 15
Přiměřenost a intenzita zapojení	8, 16 a 17
Motivace	9, 18, 19, 20, 21, 22 a 23

Tabulka 3 Oblasti dotazníku

První oblast je tedy zaměřena na zjištění, zda a jakým způsobem se dítě zapojuje do chodu domácnosti. Pokud respondent u otázky číslo 4, dotazující se zda se jejich dítě zapojuje do chodu domácnosti, odpoví NE, přesune se k otázce číslo 5, kde svou odpověď zdůvodní a následně bude automaticky přesunut až k otázce číslo 11, od které zjišťujeme, zda je zapojení do domácnosti dle rodiče důležité a kdy by měli s participací začít (12, 13, 14 a 15). Dotazník tohoto respondenta končí otázkou číslo 15. Zobrazení několika otázek (5, 6, 10, 12, 13, 14 a 20) je závislé na předchozí odpovědi respondenta. Vyplnění dotazníku vyžaduje maximálně deset minut času.

K již zmíněné formě sběru dat přidáváme také metodu snowball, neboli metodu nabalování. Což znamená, že jednotliví rodiče z mého okolí jsou osloveni s žádostí vyplnění dotazníku a jeho rozšíření v okruhu svých známých rodičů, splňujících kritéria výzkumného vzorku. Zdrojem vyhodnocení dotazníkového šetření bude zejména server Vyplňto.cz.

Před realizací samotného výzkumu provádíme předvýzkum, jehož účelem je zjistit, zda je dotazník pro respondenty srozumitelný. Také si ověřujeme, zda jeho prostřednictvím získáme odpovědi na informace, které vyžadujeme. Předvýzkum byl proveden na vzorku sedmi respondentů. Díky jejich připomínkám jsme upřesnili znění otázek č. 2 a č. 6. Jiné korekce v dotazníku zapotřebí nebyly.

3.6 Způsob zpracování dat

Získaná data z dotazníkového šetření si necháme převést do programu Microsoft Excel a následně začneme data zpracovávat na základě stanovených výzkumných otázek.

K dílčí výzkumné otázce číslo 1, zjišťující jaké domácí práce děti v domácnosti vykonávají, se vztahují dotazníkové položky číslo 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 a 11. K vyhodnocení této otázky uijeme tabulek četností, kde znázorníme relativní a absolutní četnosti a zároveň prostřednictvím škál zjistíme míru využívání jednotlivých domácích prací. Využijeme zde deskriptivní statistiku.

Odpověď na druhou dílčí výzkumnou otázku, která se zaměřuje na zjištění důležitosti zapojení dětí do chodu domácnosti dle rodičů, zjišťují položky v dotazníku číslo 12, 13, 14 a 15. Tuto otázku vyhodnotíme opět pomocí tabulek četností a zároveň prostřednictvím škál zjišťujeme, jaké pozitivní vlivy rodiče v zapojování do chodu domácnosti vnímají. Využijeme zde opět deskriptivní statistiku.

K dílčí výzkumné otázce číslo 3, která se zabývá přiměřeností povinností dětí v domácnosti vzhledem k jejich věku, se vztahují položky v dotazníku číslo 3, 8 a 9. Zde opět k vyhodnocení využijeme tabulku četností.

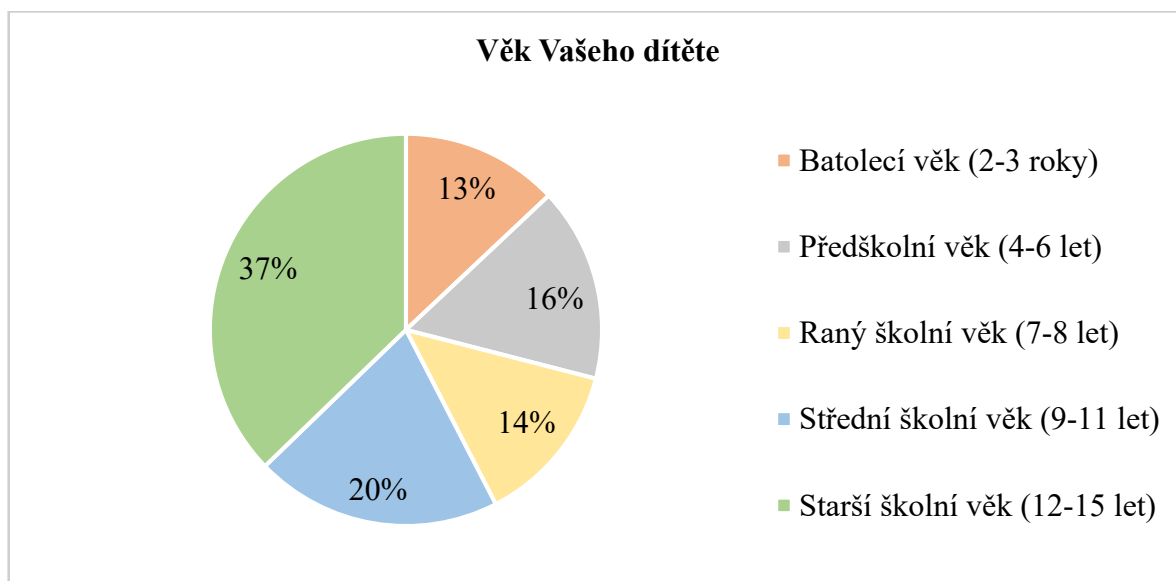
Výzkumnou otázku číslo 4, která zjišťuje intenzitu zapojení dětí do chodu domácnosti, pomáhají zodpovědět položky v dotazníku číslo 17 a 18. Opět k jejímu vyhodnocení využíváme tabulku četností. K této výzkumné otázce se vztahuje rovněž i hypotéza H1, která tvrdí, že dívky tráví domácími pracemi více času než chlapci. K vyhodnocení této hypotézy využíváme test nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku. Tuto metodu používáme v případech, kdy rozhodujeme, zda existuje souvislost mezi dvěma jevy u kategoriálních dat. Proměnnými je zde pohlaví a čas, kdy je nabízeno 5 možností odpovědi. (Chráška, 2007)

K vyhodnocení dílčí výzkumné otázky číslo 5, jakým způsobem rodiče své děti motivují k pomoci s chodem domácnosti, se vztahují položky v dotazníku číslo 18, 19, 20, 21, 22 a 23. Využíváme zde rovněž tabulku četností a zároveň prostřednictvím škál zjistíme také míru souhlasu s využíváním jednotlivých způsobů motivace k plnění domácích prací. U této otázky využijeme deskriptivní statistiku.

4 ANALÝZA DAT VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Dotazníkové šetření probíhalo veřejně na webu Vypĺňto.cz a to v období od 20. 1. do 14. 2. 2023, což znamená po dobu 26 dní. Co se týče obecných informací, vyplnění dotazníku zabralo v průměru téměř 7 minut a návratnost dotazníků byla 42,5%. Návratností se nemůžeme více řídit, jelikož velká část dotazníků byla přerušena u prvních tří úvodních otázek. Podařilo se nám sesbírat celkem 231 vyplněných dotazníků. Zdrojem vyhodnocení dat byl především web Vypĺňto.cz, který data vyhodnotil a převedl do programu Microsoft Excel. S těmito daty jsme následně dále pracovali a tvořili grafy.

Úvodní otázky dotazníku se zaměřovali na zjištění základních informací o respondentovi. Zde nás mimo jiné zajímal také věk dítěte. Zde jsou počty ve všech kategoriích víceméně rovnoměrné. Nejméně početnou věkovou skupinou jsou děti v batolecím věku, kterých je třicet. Dále děti v raném školním věku, kterých je třicet jedna. Třicet sedm je dětí ve věku předškolním. Ve středním školním věku se zúčastnilo čtyřicet sedm dětí. Nejpočetnější věkovou skupinou v našem výzkumu jsou děti staršího školního věku, kterých je osmdesát sedm.

Graf 1 Věk dítěte

VO1 – Jaké domácí práce děti v domácnosti vykonávají?

První výzkumná otázka tohoto výzkumu má za úkol identifikovat, jaké domácí práce děti v domácnosti vykonávají. K této výzkumné otázce se vztahovaly položky v dotazníku číslo 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 a 11.

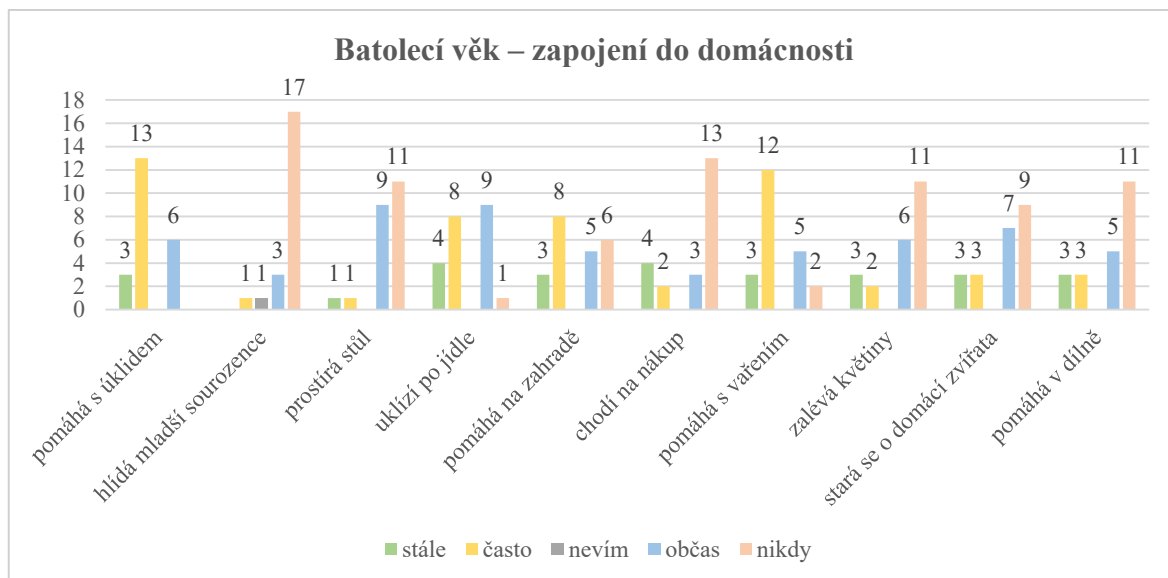
Dohromady se našeho výzkumu zúčastnilo 206 (89%) respondentů, kteří své dítě do chodu domácnosti zapojují a pouze 25 respondentů (11%), kteří své dítě nezapojují.

Otázka ohledně upřesnění důvodů nezapojení dětí respondentů do chodu domácnosti byla otevřená, tudíž nabízela vlastní odpověď. Často se nám zde objevila odpověď, že je dítě respondentem pro zapojení do domácnosti ještě malé (12), další častou odpovědí bylo, že se dítě nechce, nelze jej donutit, nemá čas a je líné (8). Objevily se také odpovědi jako, že má dítě vážné onemocnění, učí se, hraje si a má co dělat sám se sebou.

Jelikož se jednalo o otevřenou otázku, můžeme si zde také uvést obsáhlejší odpověď jedné respondentky. „Snažíme se syna zapojit, ale čerstvě oslavil své druhé narozeniny. Do domácích prací jako takových jej ještě, i z bezpečnostního hlediska, raději nezapojujeme, ale snažíme se s ním dělat činnost, která by mohla suplovat např. úklid. Zatím to však bere spíše formou hry, kdy uklidí tři kostky do krabice a zbytek zase vyháže na koberec :) V jeho čerstvých dvou letech bojujeme s řečí. Takže cítím komunikační bariéru. Myslím, že kdyby nám lépe rozuměl, i ona komunikace ohledně chodu domácnosti by byla na jiné úrovni. Ale zatím jsme všichni ve fázi učení se vzájemné komunikaci :)“

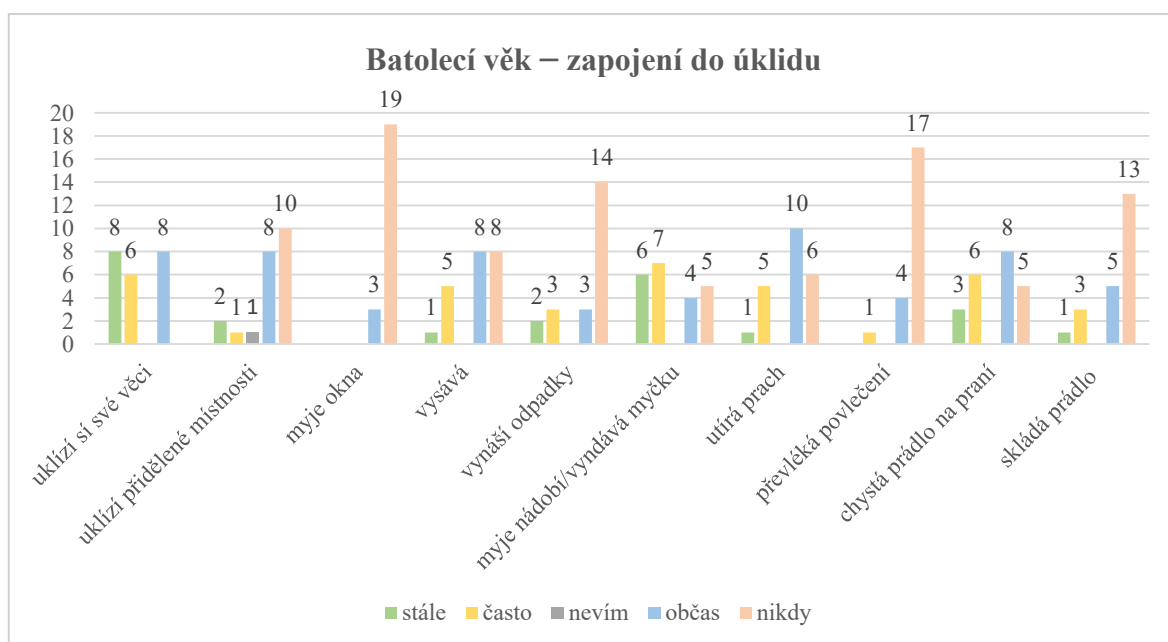
Co se týče zapojení dětí do určitých činností, budeme postupně analyzovat každou věkovou kategorii zvlášť. U této otázky respondenti zaznačili, jak často jejich dítě danou činnost provádí. V nabídce měli možnost, že se děti účastní stále, dále občas, čímž myslíme, zapojení dětí do činností tehdy, když potřebuje rodič s něčím pomoci. Rovněž se nabízela neutrální možnost nevím, dále možnost často, čímž myslíme několikrát týdně a nakonec možnost nikdy, kterou respondenti zaznačili i v případě, že například nevlastní zahradu či dílnu a podobně.

Nejprve zanalyzujeme **batolecí věk**, což je kategorie dětí ve věku od dvou do tří let. V otázce dotazníku, která se ptá, jakým způsobem se děti do chodu domácnosti zapojují, rodiče nejčastěji uvádějí, že jejich dítě uklízí po jídle, pomáhá s úklidem a pomáhá na zahradě. Nejméně často hlídá mladší sourozence, postírá stůl, zalévá květiny a pomáhá v dílně.

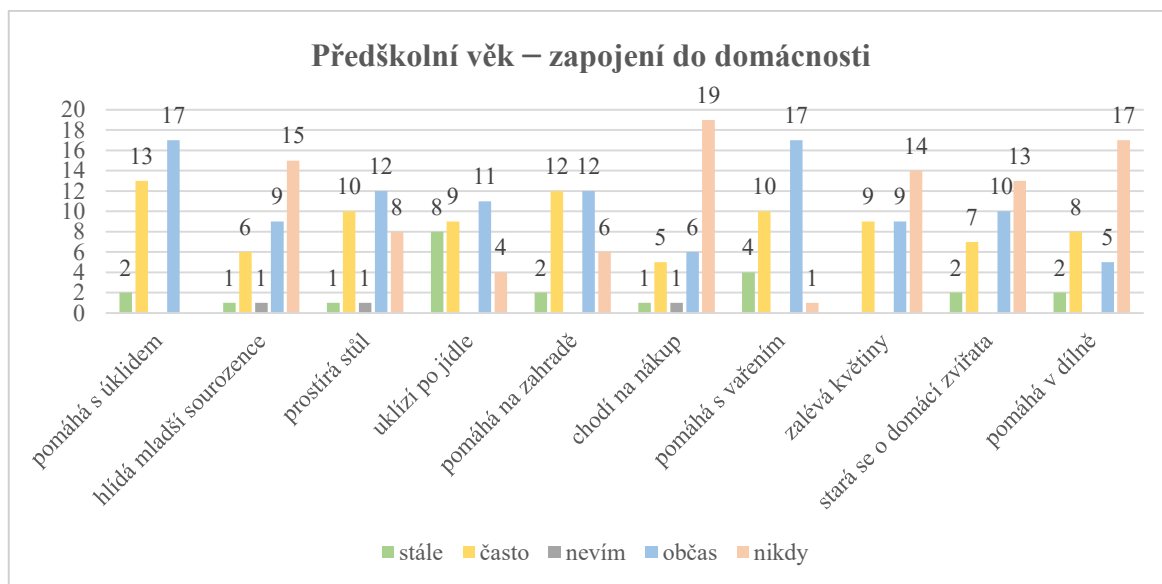
Graf 2 Zapojení do domácnosti – batolecí věk

Následující otázka rozvíjela otázku předešlou a doptávala se, jaké přesně činnosti spojené s úklidem děti v tomto věku dělají. Nejčastěji si uklízí své vlastní věci a pomáhají s vyndáváním myčky. Nejméně často pochopitelně myjí okna, převlékají povlečení a vynáší odpadky. U této věkové kategorie respondenti upřesňují, že samozřejmě tyto činnosti nedělají děti samy, ale pomáhají s nimi rodičům, neboli rodiče je pomalu do těchto činností zapojují. Odpověď, že jejich dítě často pomáhá s vařením, tedy neznamená, že by tuto činnost dítě vykonávalo samo, nýbrž že často rodičům u této činnosti „asistuje“.

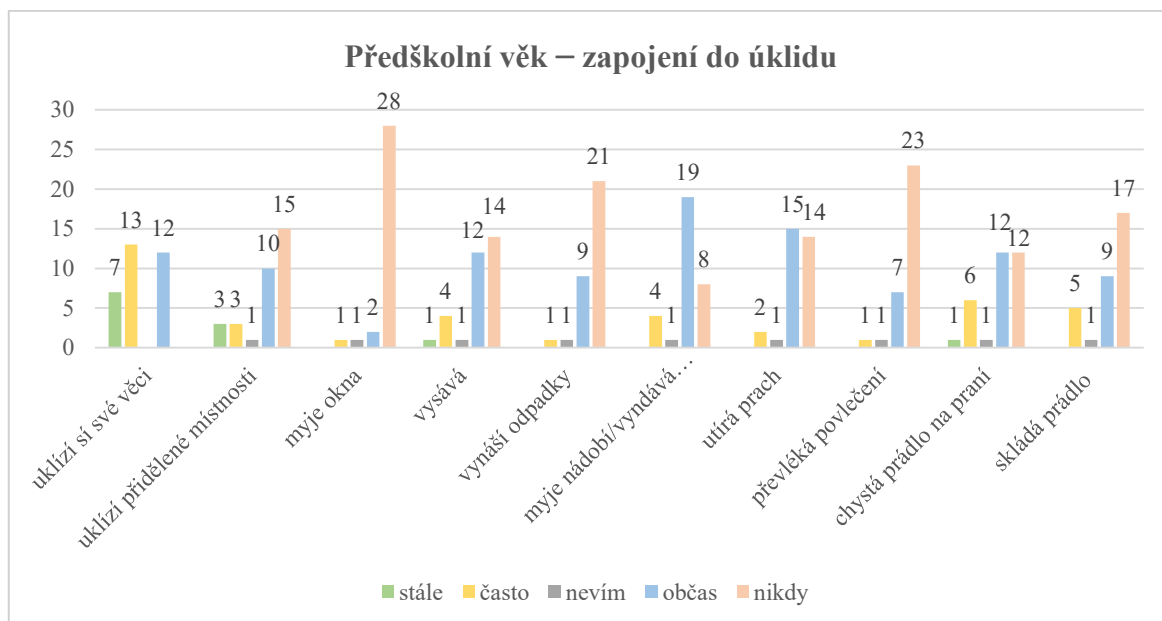
Graf 3 Zapojení do činností spojených s úklidem – batolecí věk

Nyní se zaměříme na děti **předškolního věku**, tedy děti ve věku od čtyř do šesti let. Co se participace na chodu domácnosti týče, tyto děti nejčastěji uklízí po jídle, pomáhají s úklidem a pomáhají na zahradě. Nejméně často chodí na nákup, pomáhají v dílně, hlídají mladší sourozence a zalévají květiny.

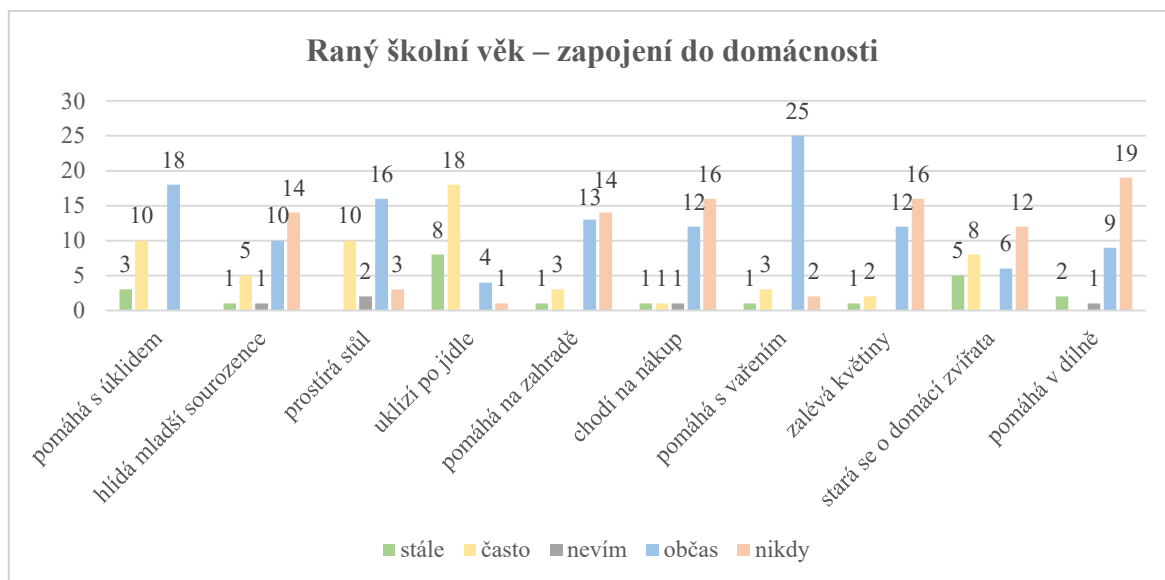
Graf 4 Zapojení do domácnosti – předškolní věk

Z činností spojených s úklidem děti předškolního věku dle rodičů nejčastěji uklízí své vlastní věci a přidělené místnosti. Často také chystají prádlo na praní a čisté prádlo skládají. Nejméně často myjí okna, převlékají povlečení a vynáší odpadky.

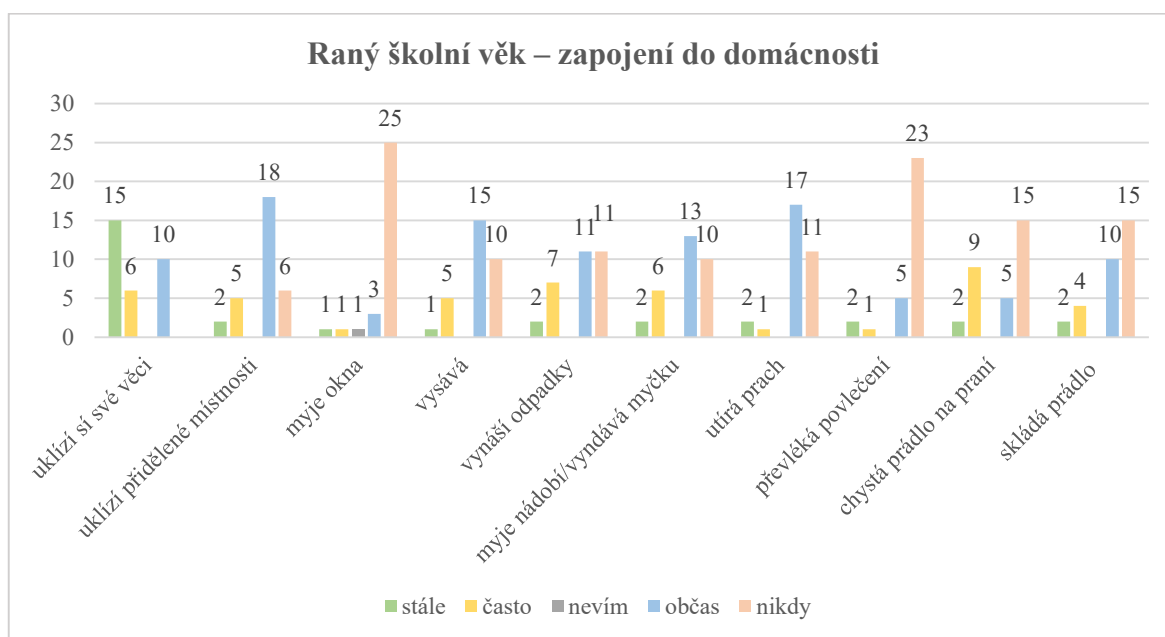
Graf 5 Zapojení do činností spojených s úklidem – předškolní věk

U věkové skupiny **raného školního věku**, tedy dětí ve věku od sedmi do osmi let je opět participace na chodu domácnosti nejčastěji formou úklidu po jídle, starostí o domácí zvířata a pomáhání s úklidem. Nejméně často děti v této kategorii pomáhají v dílně, chodí na nákup a zalévají květiny.

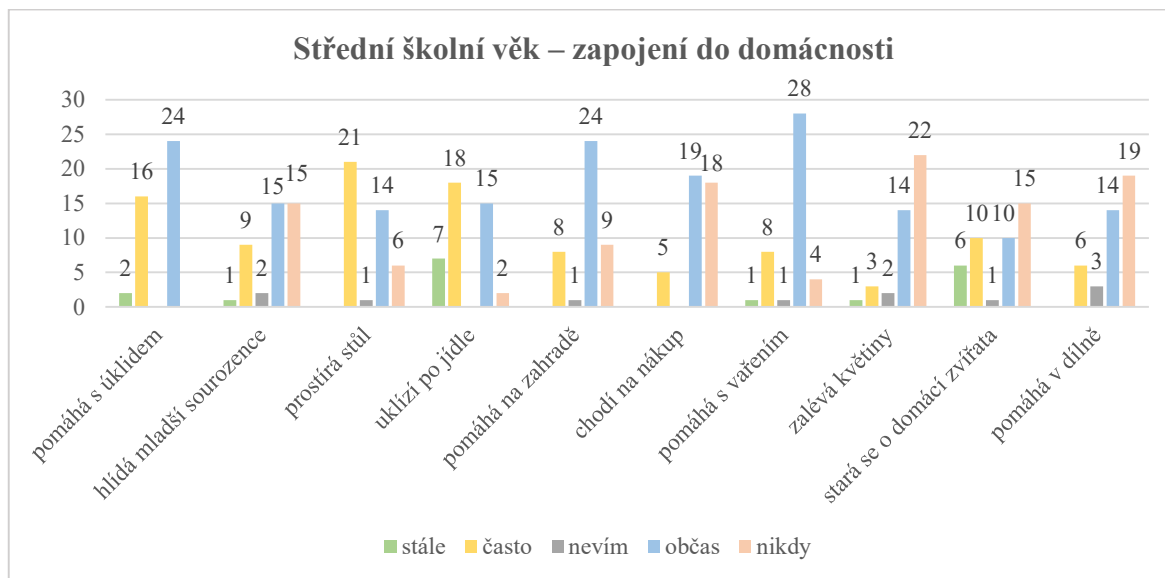
Graf 6 Zapojení do domácnosti – raný školní věk

Nejčastější činnost spojená s úklidem u této věkové kategorie je opět úklid svých vlastních věcí. Často tyto děti také uklízí přidělené místnosti, utírají prach či vysávají. Nejméně často myjí okna, převlékají postel, skládají čisté prádlo nebo špinavé prádlo chystají na praní.

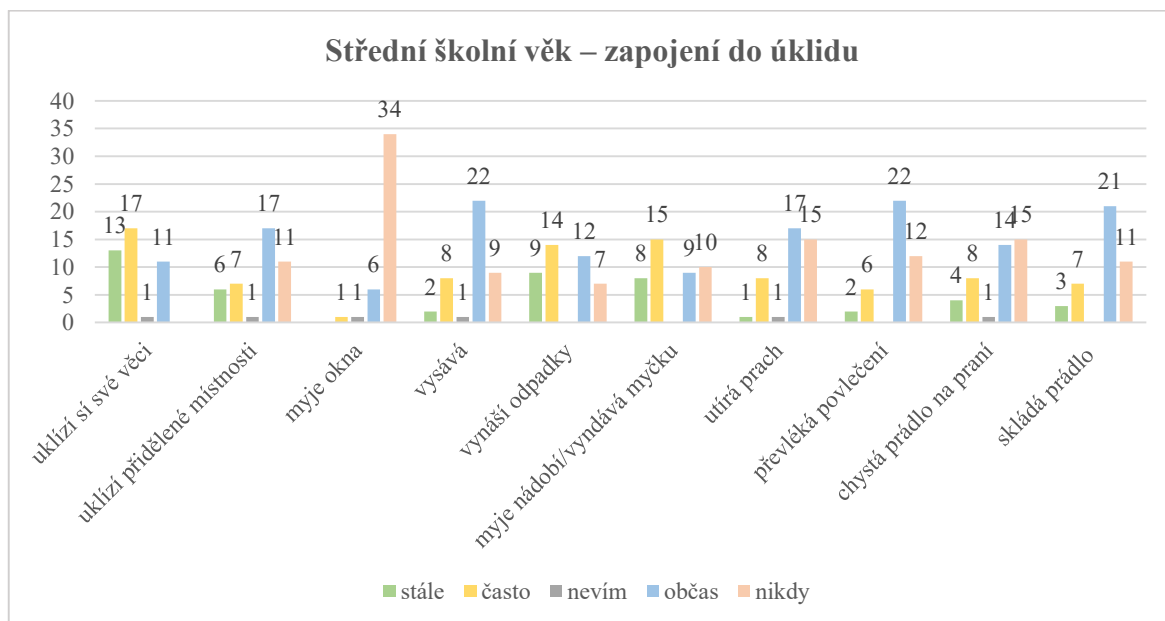
Graf 7 Zapojení do činností spojených s úklidem – raný školní věk

Nyní se zaměříme na kategorii dětí **středního školního věku**, tedy děti ve věku od devíti do jedenácti let. Zde se děti často zapojují do prostírání stolu, úklidu po jídle a pomoci s úklidem. Nikdy naopak nezalévají květiny, nechodí na nákup a nepomáhají v dílně.

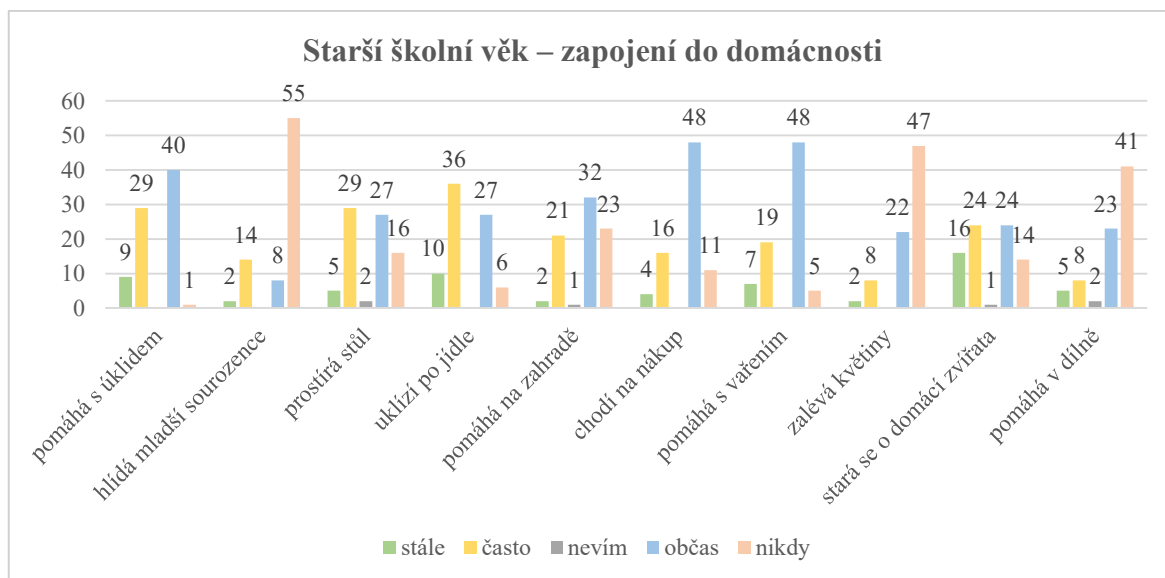
Graf 8 Zapojení do domácnosti – střední školní věk

Ohledně činností v domácnosti se děti v této věkové kategorii zapojují nejčastěji do úklidu přidělených místností, vynášení odpadků, vyndávání myčky či mytí nádobí. Rovněž si uklízí své vlastní věci. Nejméně často opět myjí okna, utírají prach a chystají prádlo na praní.

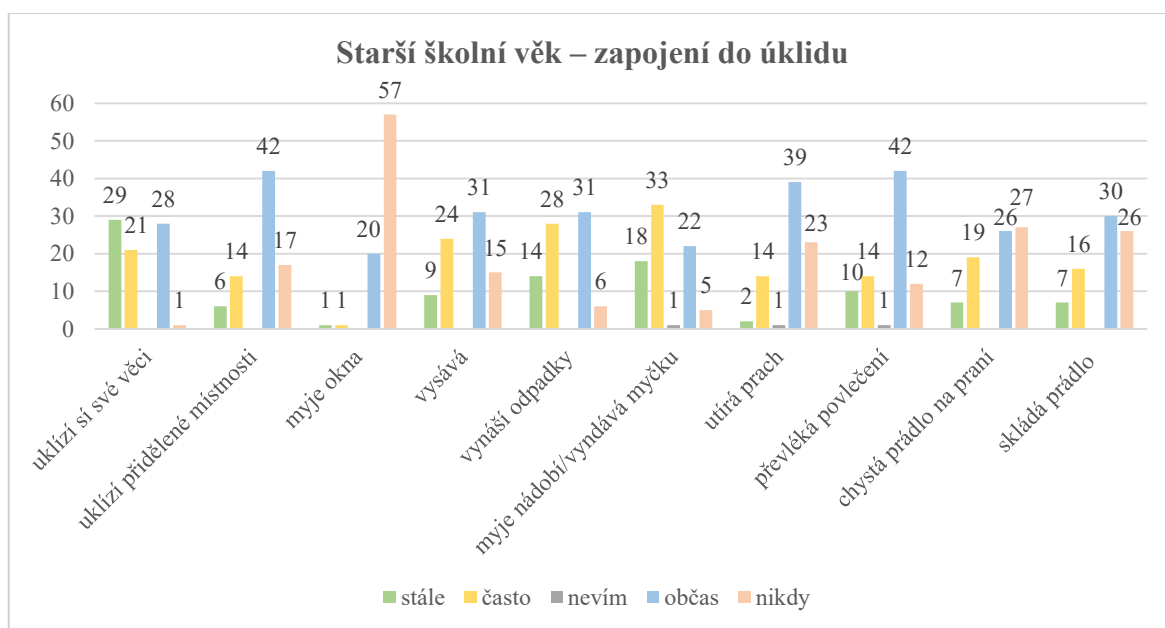
Graf 9 Zapojení do činností spojených s úklidem – střední školní věk

Jako poslední kategorii se zaměříme na zapojení dětí ve **starším školním věku**, tedy ve věku od dvanácti do patnácti let. Zde probíhá participace nejčastěji formou starostí o domácí mazlíčky, pomoci s úklidem a úklidem po jídle. Nejméně často se zapojují do hlídání mladších sourozenců, zalévání květin a pomáhání v dílně.

Graf 10 Zapojení do domácnosti – starší školní věk

Mezi činnostmi spojené s úklidem, které děti v této věkové kategorii vykonávají, rodiče zahrnují zejména úklid vlastních věcí a pokojů, vyndávání myčky, mytí nádobí a vynášení odpadků. Nejméně často tyto děti myjí okna, skládají prádlo a chystají jej na praní. Rovněž nepříliš často utírají prach nebo uklízí přidělené místnosti.

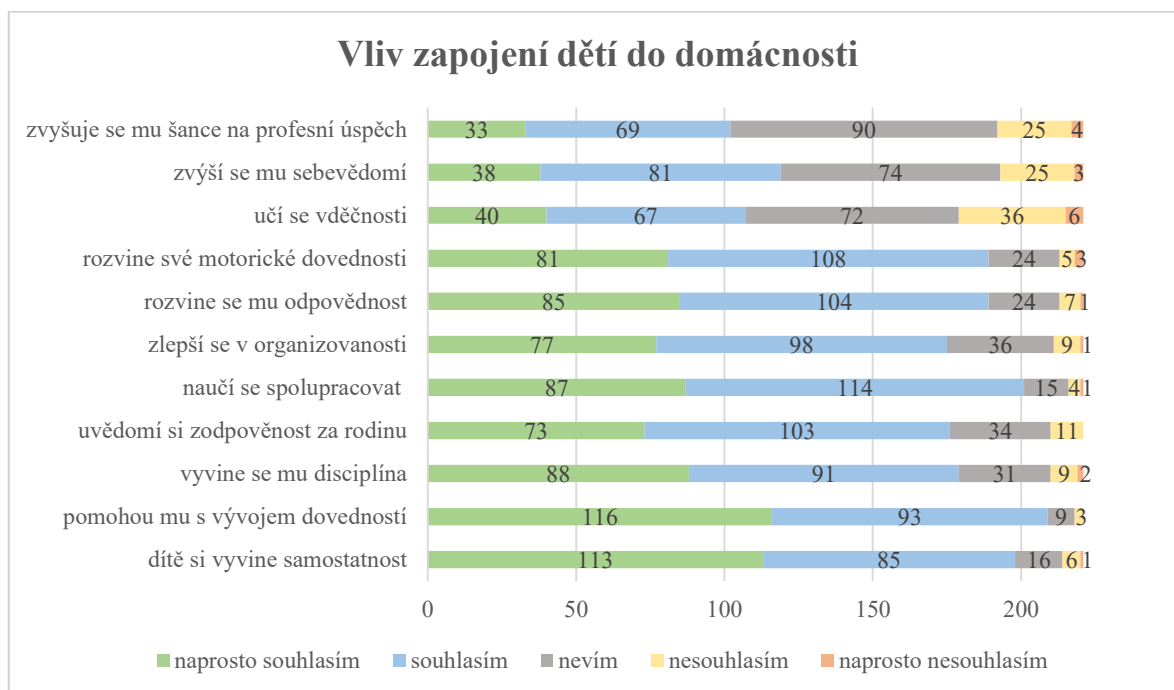
Graf 11 Zapojení do činností spojených s úklidem – starší školní věk

VO2 - Jak důležité je dle rodičů zapojení dětí do chodu domácnosti?

Druhá výzkumná otázka se zaměřuje na zjištění důležitosti zapojení dětí do chodu domácnosti dle rodičů. K této výzkumné otázce se vztahují položky dotazníku č. 12, 13, 14 a 15.

Většina, konkrétně až 201 respondentů, vnímá participaci jako důležitou. Pouze dvacet respondentů neví a jen deset ji vnímá jako nedůležitou. Jako důvod tohoto názoru uvádějí například, že domácím pracím nepřikládají větší význam, jejich dítě je teprve dítětem a tudíž domácí práce nepotřebuje dělat nebo, že je přínos tohoto zapojení minimální. Také jedna respondentka uvádí „Máme na úklid paní, prádlo nežehlíme, dílnu nemáme, mladší sourozence by dítě hlídat nemělo, nejsou to jeho děti.“

Pokud se zaměříme na vliv zapojení dětí do domácnosti, neboli co toto zapojení dítěti přináší, byly odpovědi následující. Největší část respondentů (116) souhlasila s tím, že pomáhají dítěti vyvíjet jeho dovednosti. Dále 113 rodičů uvádí, že se mu díky nim vyvíjí samostatnost. Naopak nevyšší množství respondentů nesouhlasí s tím, že by zapojení do domácnosti rozvíjelo u dítěte pocit vděčnosti (36) a naprosto s tímto výrokem nesouhlasí 6 rodičů.

Graf 12 Vliv zapojení dětí do domácnosti

Jedna respondentka uvedla dále v dotazníku poznatek k této otázce „Myslím, že dítě se zvládne naučit všemu, organizovanosti, spolupráci, lze vyvinout disciplínu, ale otázka je,

s jakou povahou rodič pracuje a zda bude schopen dítěti podat onu odpovědnost v rodině např. i hravou formou. Každý člověk přeci jen potřebuje jiný přístup, ale i dítě se mění v čase. Když rád pomáhá ve třech letech mamince vysávat, neznamená to, že v 15ti bude tuto činnost vykazovat bez řečí :)"

V otázce, zda shledávají respondenti také nějaká negativa, odpovědělo 184 respondentů, že žádná negativa neshledávají. Čtrnáct respondentů uvedlo, že děti kvůli nim nemají čas na hraní a devět zmiňuje, že nemají dostatek času na školní povinnosti. Čtyři také poznamenávají, že děti následkem plnění domácích povinností nemají čas na kroužky. Šest respondentů uvedlo, že negativa neshledává, avšak je dle nich třeba najít rozumnou míru. Dle jejich názoru by dítě mělo mít nějaké povinnosti, jako je například uklidit si po sobě hračky, ale nemělo by být přetěžováno na úkor jiných věcí. Dva respondenti také zmiňují, že zapojení dětí do chodu domácnosti znamená více škody, jak užitku a sami by tuto práci měli hotovou dříve a lépe. Tři rodiče uvádí rovněž, že kvůli zapojování dětí do povinností spojených s chodem domácnosti vznikají konflikty a buduje se v nich odpor. Rovněž, by se dle některých respondentů nemělo s dětmi zacházet jako s dospělým.

Otázka nabízela i prostor pro vlastní odpověď, kde se objevily například následující zajímavé odpovědi: „Neshledávám žádná negativa, protože si myslím, že vše výše popsané je otázka načasování a organizace domácnosti. Na dítě bych také ráda nepřevedla toliko domácích prací, které by nebylo schopno unést. Tedy, ráda bych, abychom domácí práce v budoucnu v naší rodině rozumně dělili..“

„Dítě je do domácích prací zapojeno málo právě z důvodu velkého mimoškolního vytížení. Mělo by pomáhat více, ale to by znamenalo žádný čas pro sebe. Proto má úlevy proti tomu, jaká by byla má představa.“

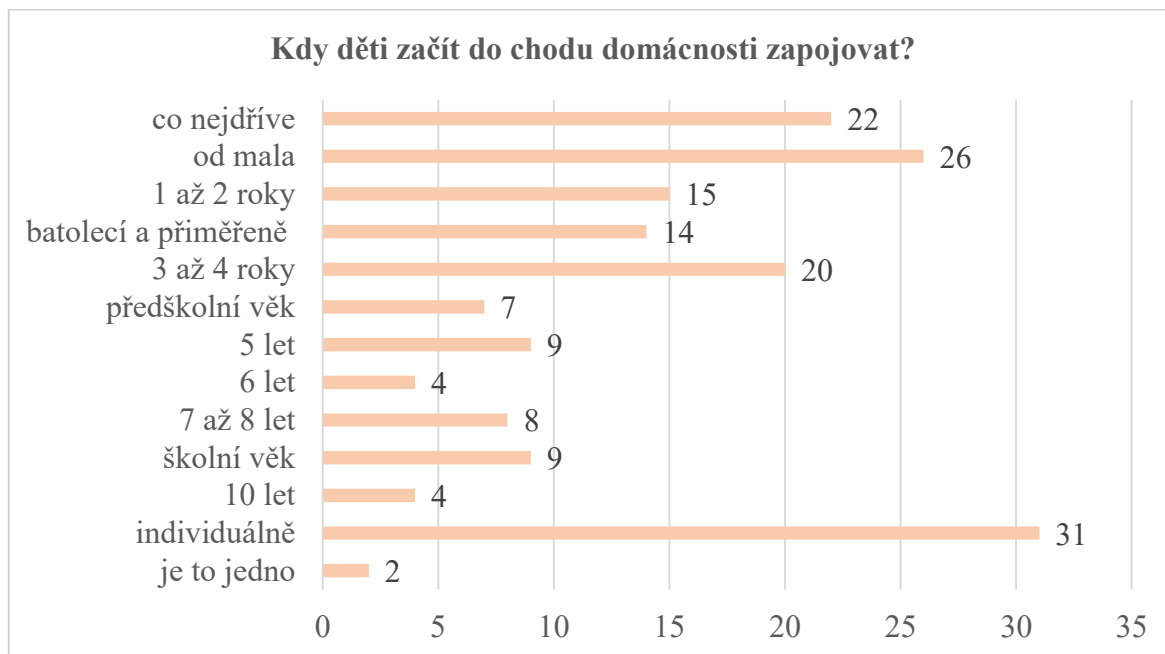
„Vyžaduje to nervy rodičů dohlížet na přidělené činnosti, smířit se s chybami, rozbitým nádobím a podobně. Ale ve výsledku se to, co do dětí v tomto ohledu investujeme, vrátí.“

„Mám tři děti, předškolní je nejstarší. Dny fičí a na úklid není čas. Pomoc po dětech vyžadují kvůli jejich budoucnosti, ale ve skutečnosti mě to zdržuje a zatěžuje.“

„Neshledávám, avšak je třeba rozdělit spravedlivě pro dvě děti, aby neměly pocit, že jeden dělá víc než druhý.“

Zajímalo nás, kdy je dle rodičů vhodné začít děti do chodu domácnosti zapojovat. Tato otázka byla otevřená a jako nejčastější odpověď se objevovalo, že to záleží individuálně na každém dítěti, na jeho schopnostech, ochotě a podobně. Další častou odpovědí bylo, že je

vhodné děti zapojovat od mala, co nejdříve a také ve věku 1 až 2 let. Což se dá považovat za víceméně stejnou odpověď, avšak rozhodli jsme se nechat tyto pojmy oddělené, jelikož si pod těmito termíny může každý představit něco jiného.

Graf 13 Kdy začít děti zapojovat?

Tato otázka byla otevřená, a proto si zde uvedeme některé zajímavé obsáhlejší odpovědi respondentů.

„Jakmile o to samy projeví zájem, to znamená neodhánět nemotorné batole, ale umožnit mu bezpečně se zapojit.“

„Od malička, dobrovolně, od 1. třídy by měly mít určenou práci, kterou budou dělat pravidelně!“

„Je potřeba začít co nejdříve. Již v raném věku. Narážím na spoustu moudrých textů, kde se uvádí, že nejlépe se dítě stejně učí tak, že napodobuje své rodiče. Je tedy více než nutné dítěti dávat zářný příklad.“

„V době, kdy o to začnou projevovat zájem. Měly by se podporovat v tom, aby si vyzkoušely, různé činnosti doma, např. zamést, umýt nádobí. Takže klidně ve 2 letech. Ale neměly by se do toho nutit.“

„Osvědčilo se mi zapojovat děti od nejtělejšího věku. To pomáhají moc rádi a přirozeně si zvykají. I když jejich pomoc v tom věku ještě není opravdovou pomocí, ale spíš další prací pro rodiče. Dle mě se to vyplatí.“

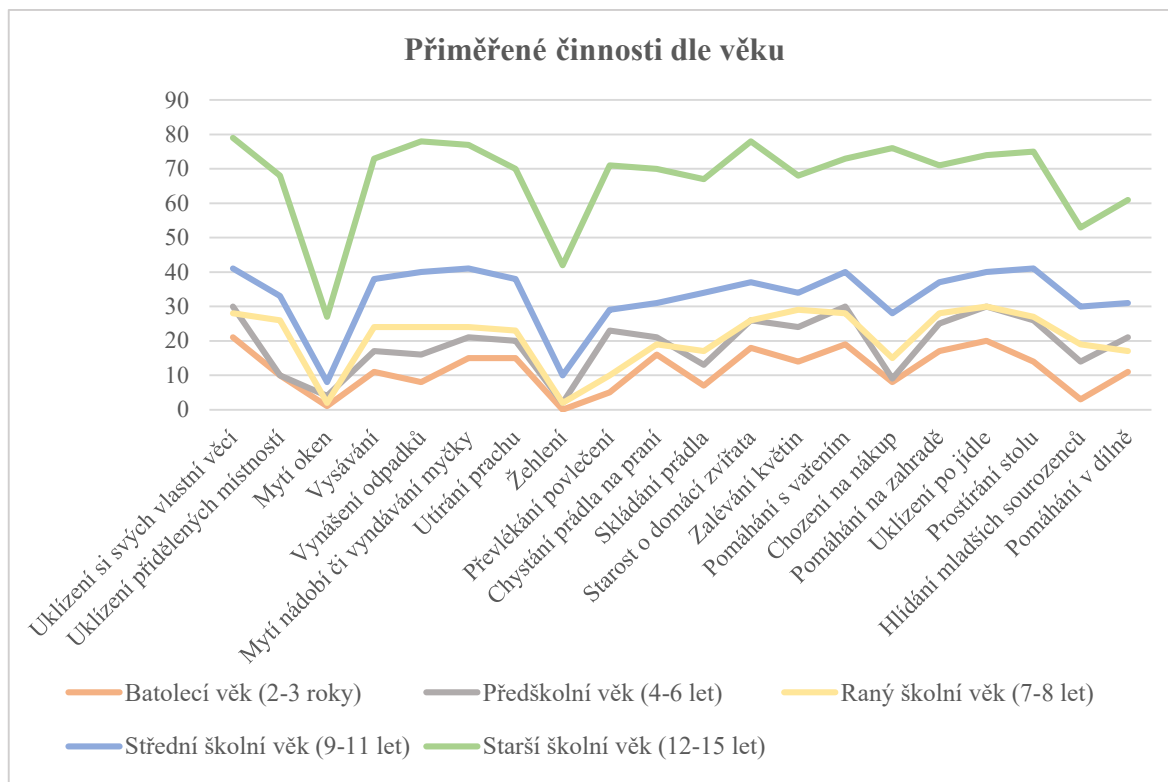
„Od malička by si měli začít uklízet pokoj, hračky, dát krmení domácím zvířatům
Klidně od malička, pokud projevují zájem, samozřejmě výkonnostně k věku.“

„Jakmile jsou ve věku, kdy jsou nadšené z toho, že můžou pomáhat. To znamená, třeba od
tří let drobná pomoc typu: zalej tyto kytičky, zanes tyto ponožky do šuplíku.“

VO3 - Jak hodnotí rodiče povinnosti dětí v domácnosti z hlediska přiměřenosti jejich věku?

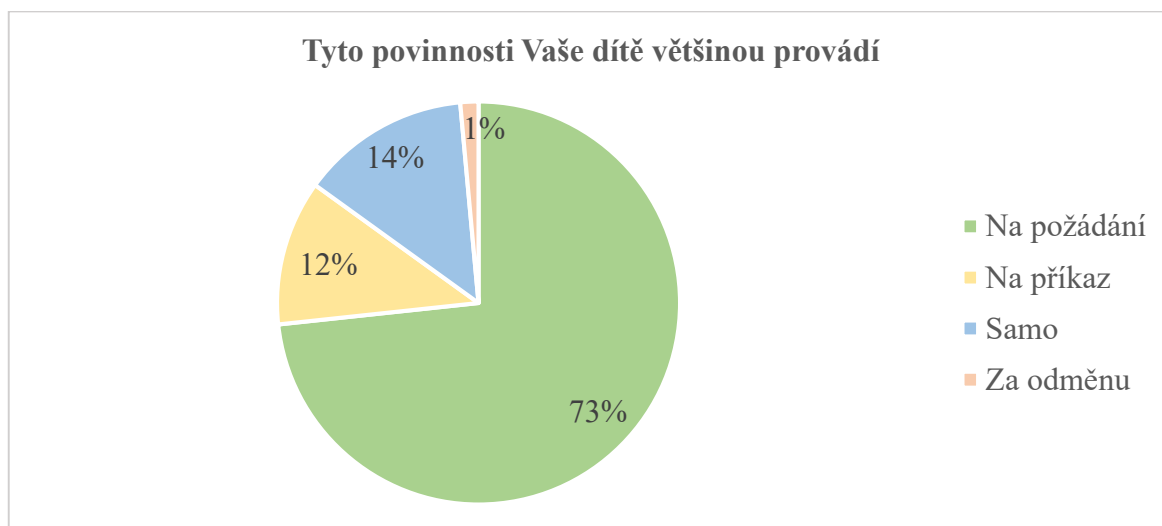
Třetí výzkumná otázka tohoto šetření se zaměřuje na zhodnocení činností spojených s chodem domácnosti z hlediska přiměřenosti věku jejich dítěte. K této výzkumné otázce se vztahují položky dotazníku číslo 8 a 9.

Vytvořili jsme graf, který značí věkové kategorie a činnosti spojené s chodem. Linky zde uvádí, zda jsou dle rodičů uvedené činnosti pro konkrétní věkové skupiny přiměřené. Nejprve se zaměříme na přiměřené aktivity, pro věkovou kategorii od dvou do tří let. Zde si rodiče myslí, že je přiměřené, aby si dítě uklízelo své vlastní věci, uklízelo po jídle, mělo na starost zvířata a zapojovalo se také do pomáhání s vařením a pomáháním na zahradě. Uvádí také jiné aktivity, které by si již dítě s pomocí mohlo v tomto věku zkusit. Dále si popíšeme přiměřené činnosti spojené s chodem domácnosti u dětí ve věku od čtyř do šesti let. Opět má nejvyšší zastoupení pochopitelně úklid vlastních věcí a svého pokoje, rovněž úklid po jídle. Častá je také pomoc s vařením či starost o zvířata a prostírání stolu. U kategorie dětí v raném školním věku, tedy od sedmi do osmi let převažuje jako nejvíce přiměřený úklid po jídle, úklid vlastních věcí, zalévání květin a objevuje se také úklid přidělených místností. Vhodné je dle rodičů také vyndávání myčky či mytí nádobí. U kategorie dětí ve středním školním věku, tedy od devíti do jedenácti let už jsou dle rodičů téměř všechny zmíněné činnosti spíše přiměřené, nejméně přiměřené jsou dle respondentů činnosti jako mytí oken či žehlení. U poslední věkové kategorie, na kterou se tento výzkum zaměřuje, starší školní věk, neboli děti ve věku dvanáct až patnáct let, hodnotí rodiče jako přiměřené aktivity víceméně všechny zmíněné. Nejnižší množství respondentů hodnotí jako přiměřené mytí oken, žehlení a hlídání mladších sourozenců.

Graf 14 Přiměřené činnosti dle věku

Sto padesát jedna dětí respondentů provádí povinnosti spojené s chodem domácnosti na požádání. Dvacet osm dětí je provádí naprosto samo, bez jakéhokoli upozornění. A celkem dvacet čtyři dětí musí dostat příkaz, aby povinnosti splnilo. Pouze tři děti plní povinnosti za vidinou odměny.

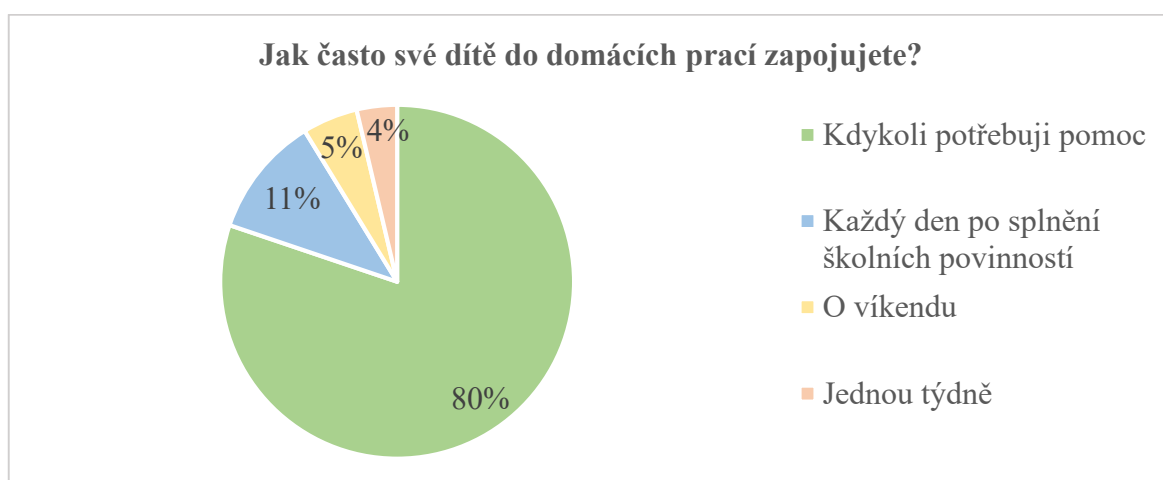

Graf 15 Tyto činnosti dítě provádí

VO4 – Jak intenzivně se dle rodičů jejich dítě zapojuje do chodu domácnosti?

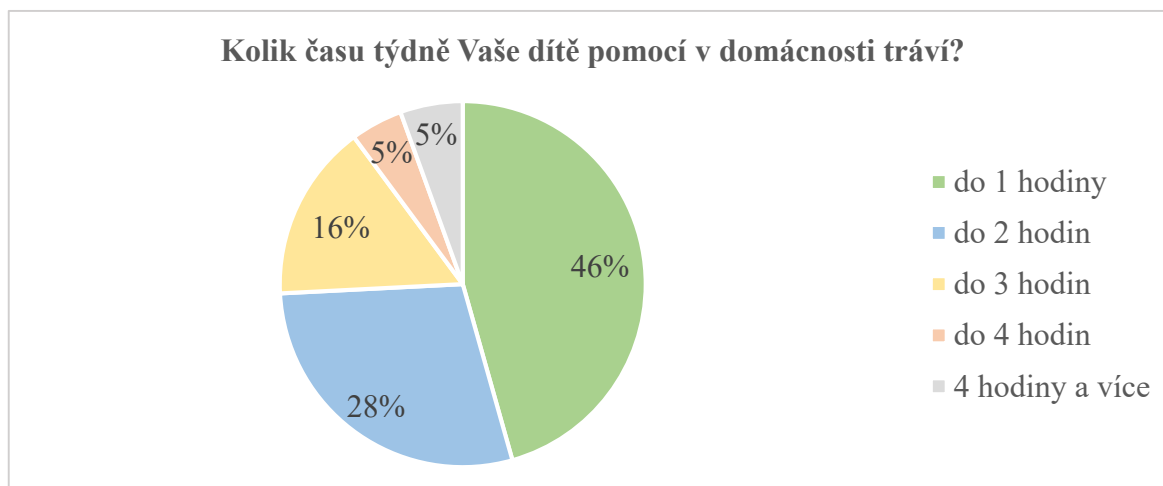
Čtvrtá výzkumná otázka se zabývá zjištěním, jak intenzivně rodiče své děti zapojují do domácích povinností. K této výzkumné otázce se vztahují položky dotazníku číslo 17 a 18.

Jak často respondenti tedy své dítě naši respondenti do chodu domácnosti zapojují? Nejvyšší počet (174) je zapojuje kdykoliv potřebuje pomoci, dvacet čtyři rodičů své dítě zapojuje každý den po splnění jeho školních a jiných povinností. O víkendech pomáhá s chodem domácnosti jedenáct dětí a jednou týdně osm. Pouze čtrnáct respondentů uvedlo, že jejich dítě nepomáhá nikdy.

Graf 16 Jak často rodiče děti zapojují

Víme tedy, jak často naši respondenti své dítě do domácnosti zapojují, teď se zaměříme na to, kolik času týdně touto pomocí tráví. Velká část respondentů, přesněji devadesát devět uvedla, že jejich dítě tráví pomocí v domácnosti do jedné hodiny týdně. Hodně dětem zabírají tyto práce (62) maximálně do dvou hodin týdně. Nejméně dětí jimi tráví do čtyř a čtyř a více hodin týdně.

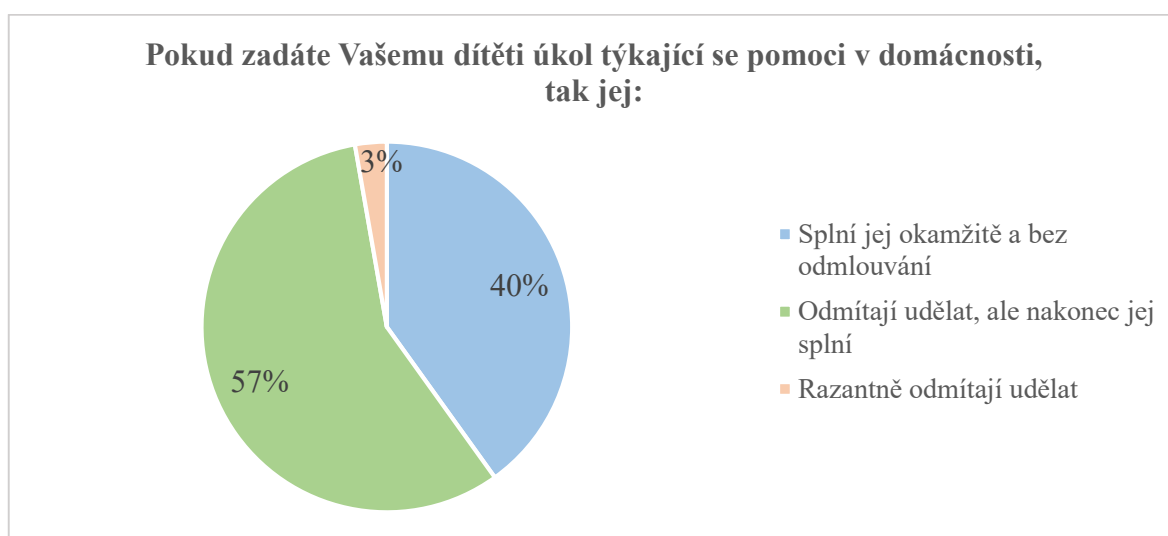

Graf 17 Kolik času týdně děti tráví pomocí v domácnosti

VO5 – Jakým způsobem rodiče své děti motivují k pomoci s chodem domácnosti?

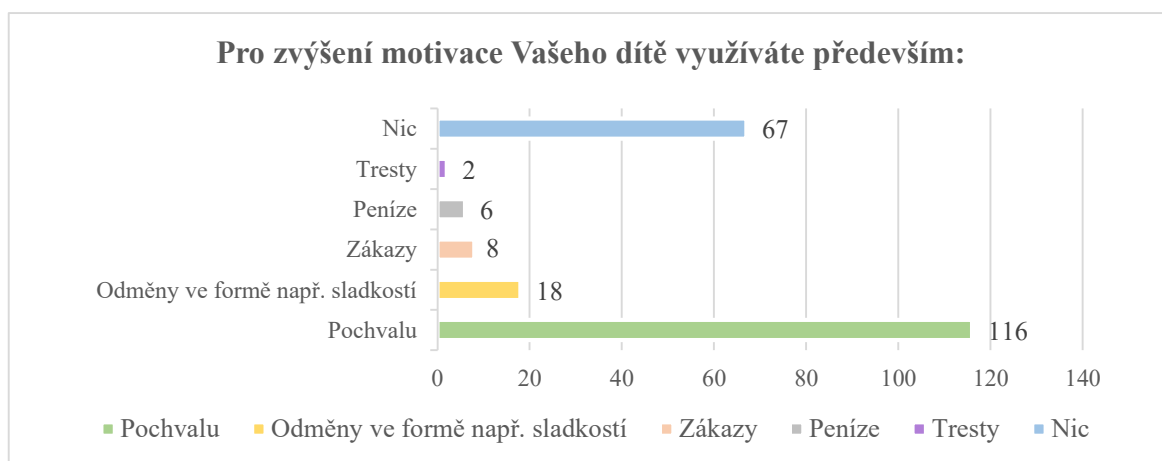
K poslední výzkumné otázce, zaměřující se na zjištění toho, jakým způsobem rodiče motivují své děti k tomu, aby se zapojovaly do pomoci s chodem domácnosti, se vztahují otázky dotazníku číslo 18, 19, 20, 21, 22 a 23.

Nejprve nás zajímalo, jak děti respondentů reagují, když dostanou zadaný úkol týkající se pomoci v domácnosti. Největší část dětí respondentů (124) odpověděla, že jejich dítě nejprve odmítá úkol splnit, ale nakonec jej splní. Až osmdesát sedm dětí jej splní okamžitě a bez odmlouvání. Pouze šest dětí jej razantně odmítá splnit.

Graf 18 Pokud zadáte dítěti úkol, tak jej:

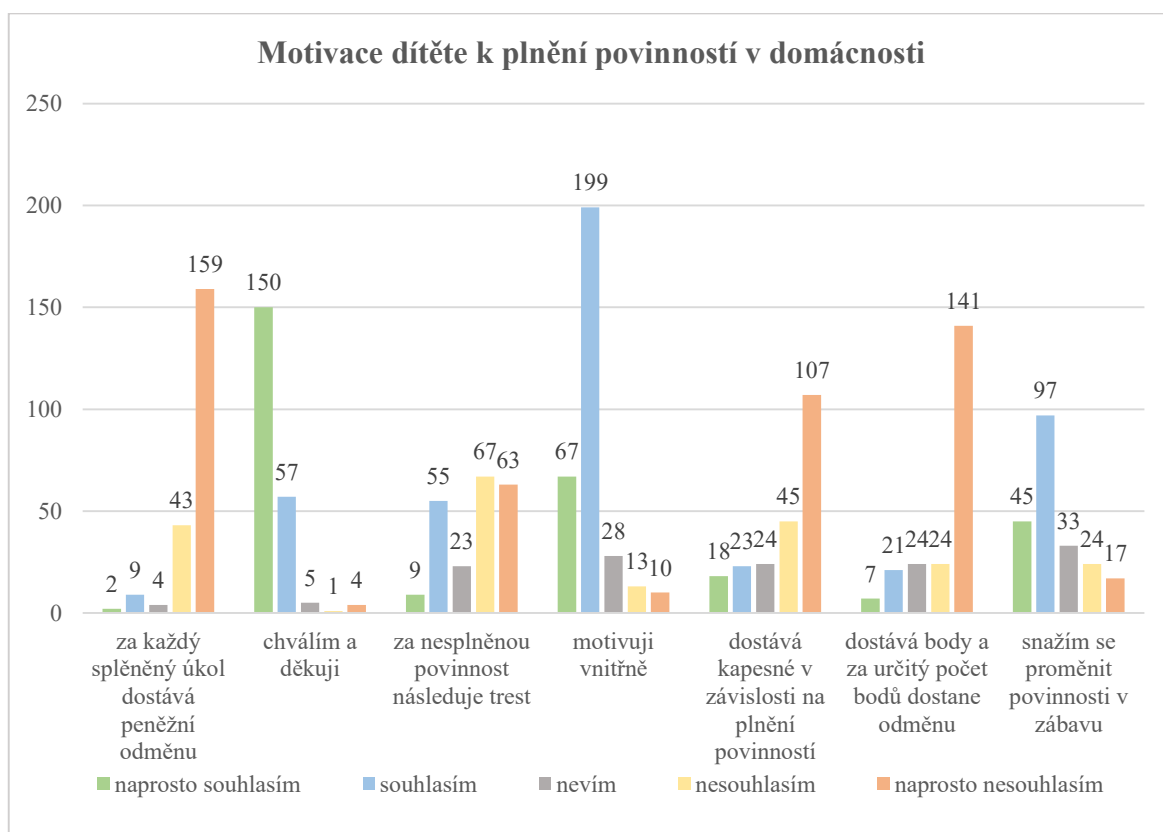
Zajímalo nás také, jaké prostředky respondenti využívají ke zvýšení motivace svého dítěte plnit domácí povinnosti. Zde sto šestnáct respondentů uvedlo, že využívá pochvalu. Dále šedesát sedm uvedlo, že využívají žádný prostředek. Odměny ve formě například sladkostí využívá osmnáct respondentů. Nejméně rodiče využívají peníze a tresty.

Graf 19 Pro zvýšení motivace využíváte

Když jsme se doptávali, zda je pochvala součástí odměny, byla odpověď jednoznačná a sto procent respondentů uvedlo, že ano.

Dále jsme se zaměřili na konkrétní způsoby motivace dítěte k plnění povinností v domácnosti. Zde nejvíce respondentů uvedlo, že nejčastěji využívá pochvaly a poděkování (150), a také se snaží dítě motivovat vnitřně (99), nejméně souhlasili s placením za splnění úkolů (159) a za dostávání kapesného v závislosti na plnění povinností (107). Také nevyužívají bodové ohodnocení.

Graf 20 Motivace

Až 213 respondentů dále uvedlo, že dávají svému dítěti zpětnou vazbu za splnění či nesplnění povinností. Pouze čtyři rodiče zpětnou vazbu nedávají.

Rovněž až 225 rodičů nechává své dítě, aby mu pomohlo, když o to projeví zájem. Pouze šest respondentů tuto pomoc odmítá.

Testování hypotézy H1

Testováním hypotézy H1 jsme se zaměřili zjištění toho, jaké jsou rozdíly v času tráveném plnění domácích prací v souvislosti s pohlavím dítěte. Jelikož v literatuře se dozvídáme, že tyto rozdíly jsou i v dnešní době zjevné. K ověření této hypotézy H1 využíváme dotazníkové otázky č. 2 a č. 17. Ověřujeme ji pomocí testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku.

Nejprve jsme si definovali hypotézu:

H1: Dívky tráví domácími pracemi více času než chlapci.

Dále jsme si formulovali hypotézy statistické:

H1₀: Míra zapojování dětí do chodu domácnosti se neliší v souvislosti s jejich pohlavím.

H1_A: Dívky tráví domácími pracemi více času než chlapci.

Na základě analýzy s využitím testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku nemůžeme zamítnout nulovou hypotézu. Vypočítaná hodnota testového kritéria chí-kvadrát je $\chi^2 = 8,298$ s kritickou hodnotou 9,488 a hladinou významnosti 0,05, což znamená, že námi vypočítaná hodnota je nižší než hodnota kritická, tudíž nemůžeme odmítnout hypotézu nulovou. Nepotvrdila se tedy souvislost mezi časem tráveným pomocí v domácnosti a pohlavím dítěte.

5 INTERPRETACE DAT VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

V našem výzkumu byla hlavní výzkumná otázka směřována **ke zjištění názoru rodičů na míru zapojení dětí do chodu domácnosti**. Z výzkumného šetření vyplynulo, že rodiče své děti povětšinou do domácnosti zapojují, což je v nesouladu s irským výzkumem z roku 2021 (O'Reilly, Quayle), kde došli k závěru, že se většina irských dívek a chlapců nezapojuje nebo, že dělá domácích prací málo. Námi zkoumaní rodiče rovněž vnímají zapojení do domácnosti jako důležité a vidí na nich jistá pozitiva.

Nejvyšší účast na chodu domácnosti byla zjištěna ve věkové kategorii raného školního věku, kde je dokonce stoprocentní. Vysoká participace je rovněž u staršího a středního školního věku. Nejmenší účast je pochopitelně u předškolního a batolecího věku. To potvrzuje rovněž australský výzkum z minulého roku (Tepper), ve kterém zjistili, že starší děti se zapojují do domácnosti znatelně více, než děti mladší.

Co se souvislosti mezi pohlavím a zapojením či nezapojením dětí do chodu domácnosti týče, nezpozorovali jsme žádné rozdíly. Překvapivé zjištění, dle našeho názoru je, že se zapojuje o dvě procenta více synů, než dcer. Tyto výsledky jsou však v rozporu s již zmíněným australským výzkumem, kde zjistili, že dívky plní více povinností, než chlapci. (Tepper, 2022)

Jako důvody nezapojení dětí do chodu domácnosti námi zkoumaní rodiče uvádí, že je jejich dítě ještě malé, konkrétně se tato odpověď pochopitelně objevovala zejména u dětí ve věku batolecím či předškolním. Další důvod nezapojení svých dětí vidí zkoumaní rodiče v tom, že se dítěti nechce a nelze jej donutit, nebo nemá čas, jelikož je zaneprázdněno školními povinnostmi a kroužky. Objevilo se rovněž několik odpovědí typu, že by se tím přidala práce rodičům, jelikož by úkol bylo třeba po dětech předělat. Všechny tyto odpovědi jsou v souladu také s články a výzkumy z předešlých let (Albernaz, 2015; Dell'Antonia, 2018; Freeling, ©2023) ve kterých také navíc rodiče přidávali důvody jako, že chtějí své dítě ušetřit dřiny či, že jejich rodina má málo společného volného času.

Dílčí výzkumná otázka 1: Jaké domácí práce děti v domácnosti vykonávají?

U této výzkumné otázky budeme data interpretovat podle věkových kategorií. Nejprve se zaměříme na skupinu batolecího věku, zde se děti nejčastěji zapojují formou úklidu svých vlastních věcí, pomocí s úklidem v domě, úklidem po jídle, prací na zahradě a také pomocí s vyndáváním myčky. Tyto činnosti nedělají samy, avšak asistují u nich svým rodičům.

Tento přístup je dle dostupné literatury správný, rodiče by měli své děti již od batolecího věku pomalu zapojovat do těchto činností, děti by si je měly zkoušet a rodič by měl přijmout pomoc, pokud ji batole nabídne. (Pukowska, 2020; Major, 2020; Spinelli, 2019)

Děti předškolního věku dle našeho výzkumu nejčastěji uklízí po jídle, pomáhají s úklidem a prací na zahradě, uklízí své věci a přidělené místnosti, chystají prádlo na praní a čisté prádlo skládají. S uvedeným souhlasí výzkum od autorů Tepper, Howell a Bennett (2022). Tchajwanský výzkum ze stejného roku (Lee, Tang) rovněž souhlasí, avšak zároveň zjišťuje jako časté i vynášení košů. Avšak dle obou zmíněných výzkumů se děti málo zapojují do úklidu místnosti či chystání prádla na praní, což je v rozporu s naším zjištěním.

Věkovou kategorii raného a středního věku si pro účely srovnávání v této otázce spojíme do jedné kategorie. U této skupiny převažují jako nejčastější činnosti úklid svých věcí a pokoje, pomoc s úklidem, kde nejčastěji uklízí přidělené místnosti, vysávají, utírají prach a vyndávají myčku. Rovněž také prostírají a uklízí stůl, vynáší odpadky a mají na starost domácí mazlíčky. S těmito výsledky se rovněž ztotožňuje výzkum z roku 2020 od autorů Tepper, Howell a Bennett.

Poslední kategorií, na kterou se zaměříme, jsou děti ve starším školním věku, tedy ve věku do patnácti let. Zde probíhá participace nejčastěji formou starostí o domácí mazlíčky, úklidem vlastních věcí a pokoje, pomocí s úklidem, úklidem po jídle, vynášení odpadků, mytí nádobí a pomoc s vařením. S tím nesouhlasí výzkum z roku 2015 (Drummond et al.) kde se děti této věkové kategorie do mytí nádobí a pomoci s vařením nezapojují. Nejméně často se námi zkoumané děti v tomto věku zapojují do hlídání mladších sourozenců, zalévání květin, pomáhání v dílně, mytí oken, skládání prádla. Avšak v již zmíněném výzkumu (Drummond et al., 2015) děti této věkové kategorie své mladší sourozence hlídají.

Dílčí výzkumná otázka 2: Jak důležité, je dle rodičů zapojení dětí do chodu domácnosti?

Zjistili jsme, že většina rodičů vnímá participaci jako důležitou, s čímž rovněž souhlasí i výzkum z roku 2018 (Drummond et al.), kde většina zkoumaných rodičů rovněž naprosto souhlasila s tvrzením, že zapojení dětí do chodu domácnosti je důležité. V našem výzkumu spíše matky vnímají zapojení do chodu domácnosti jako důležitější. Rozdíl je zde však pouze čtyři procenta. A tato informace se nedá považovat za příliš vypovídající, jelikož se našeho zúčastnil pouze malý počet otců.

Největší pozitivní vliv zapojení dětí do domácnosti, neboli co toto zapojení dítěti přináší, vidí rodiče v tom, že pomáhá dítěti vyvíjet jeho dovednosti a vyvíjí se mu díky němu také samostatnost. To je i dle odborníků pravda, v literatuře (American Academy of Child and Adolescent Psychiatry, 2018) se dočítáme, že právě tyto získané dovednosti mohou následně vést k většímu úspěchu ve škole, v práci a i ve vztazích. Rozhodně je důležitý také zmíněný rozvoj samostatnosti. Dítě se stává samostatným ve věku tří až šesti let a tehdy je vhodné jej začít do chodu domácnosti zapojovat a tím v něm tuto schopnost podporovat. I v pedagogice Montessori spojují právě samostatnost s aktivitami praktického života. (Spinelli, 2019)

Zjistili jsme, že velké množství našich respondentů spíše nesouhlasí nebo dokonce naprosto nesouhlasí s tím, že by zapojení do domácnosti rozvíjelo u dítěte pocit vděčnosti. V literatuře se však dozvídáme, že děti se díky domácím pracím vděčnosti učí, neboť děti, které nezažijí, kolik úsilí stojí udržovat dům čistý a uklizený, nebudou projevovat žádnou vděčnost vůči rodičům za to, co pro ně dělají.

Díličí výzkumná otázka 3: Jak hodnotí rodiče povinnosti dětí v domácnosti z hlediska přiměřenosti jejich věku?

Usilovali jsme o zjištění toho, jaké činnosti jsou dle rodičů přiměřené pro každou námi zkoumanou věkovou kategorii dětí. Nyní je porovnáme s přiměřenými činnostmi dle literatury, konkrétně dle Einer schreit immer (2022) a Schmid (2014). U věkové kategorie **od dvou do tří let** námi zkoumaní rodiče jako přiměřené uváděli i činnosti, které dle nich nemá dítě zatím dělat samo, ale přijde jim v pořádku je již s pomocí rodičů zkoušet. Proto uvádí jako přiměřené většinu uvedených činností. Jako nepřiměřené uvádí pouze skládání prádla, převlékání postelí, nákup, hlídání sourozenců, mytí oken a žehlení. S tím souhlasí i již zmíněné seznamy odborníků.

U věkové kategorie **od čtyř do šesti let** věku nepřijde doptávaným rodičům přiměřené, aby dítě v tomto věku chodilo na nákup, avšak dle Einer schreit immer (2022) by se již do malých nákupů zapojovat mělo. Jako nepřiměřené námi zkoumaní rodiče hodnotí žehlení a mytí oken, což ve shodě s uvedeným seznamy. Uvádí také jako nepřiměřené uklízení přidělených místností. Ovšem dle odborníků je například přiměřené umýt WC či vanu, ale ne samotný úklid celé místnosti. Dle rodičů je naopak přiměřené v tomto věku hlídat mladší sourozence, avšak dle literatury tato činnost přiměřená není.

Jako nepřiměřené hodnotí zkoumaní rodiče, pro věkovou kategorii **od sedmi do osmi let**, žehlení a chození na nákup. S tím nesouhlasí odborníci, jelikož uvádí, že dítě v tomto věku

již může chodit na nákupy a rovněž může zkoušet jednoduché žehlení. Rovněž uvádí jako nepřiměřené převlékání postelí a mytí oken, což je i dle odborníků vhodnější až pro vyšší věkové kategorie.

Ve věkové kategorii **od devíti do jedenácti let** je většina uvedených činností vnímaná rodiči jako přiměřená, což je správně, jelikož i dle dostupných seznamů vytvořených odborníky jsou všechny povinnosti pro tuto věkovou kategorii vhodné. Avšak rodiče u této kategorie považují například jako nepřiměřené žehlení, což je v rozporu s doporučeními. Jako nepřiměřené dále považují i mytí oken, které považují jako nepřiměřené i odborníci.

U poslední věkové kategorie, tedy u dětí **od dvanácti do patnácti let**, rodiče většinu činností hodnotí jako přiměřené. Avšak rovněž značná část zúčastněných rodičů hodnotí jako nepřiměřené činnosti žehlení a mytí oken, s čímž odborníci nesouhlasí a tyto činnosti považují pro danou kategorii jako naprosto přiměřené.

Dílčí výzkumná otázka 4: Jak intenzivně se dle rodičů jejich dítě zapojuje do chodu domácnosti?

Snažili jsme se zjistit, jak intenzivně se dnešní děti zapojují do chodu domácnosti. Nejvyšší část rodičů své děti zapojuje kdykoliv potřebuje pomoc a několik dětí je zapojováno každý den po splnění jeho školních a jiných povinností. S našimi výsledky souhlasí také studie z roku 2018 (Gray), kde rovněž došli k závěru, že více jak polovina zkoumaných dětí pomáhá s domácími pracemi každý den.

Všechny námi zkoumané věkové kategorie, tedy batolata, předškoláci, raný, střední a starší školní věk, zapojují rodiče nejčastěji kdykoliv potřebují pomoc a časově touto pomocí tráví do jedné hodiny týdně. Podle výzkumu Hofferthové (2001) tráví děti ve věku od šesti do dvanácti let v průměru necelé tři hodiny týdně domácími pracemi, s čímž nás výzkum nesouhlasí. Podle Bacus (2018) úkoly nesmí dítěti zabrat více než čtvrt nebo půl hodiny denně, což znamená v rozmezí maximálně hodinu a tři čtvrtě až tři hodiny týdně. GoHenry (2022) doporučuje rodičům malých dětí požadovat domácí práce každý den a stanovit konkrétní množství času, které budou každý den věnovat domácím pracím. Dle Pasquariello (2015) by se mělo od dětí na základní škole očekávat, že budou každý den pomáhat v domácnosti 10 až 20 minut a teenageri mohou dělat 20 až 30 minut denně.

Díličí výzkumná otázka 5: Jaké jsou rozdíly v času tráveném plnění domácích prací v souvislosti s pohlavím dítěte?

Nezjistili jsme jakoukoliv souvislost mezi časem tráveným plněním domácích prací a pohlavím dítěte. Tedy neprokázala se naše hypotéza, že by dívky trávily těmito činnostmi více času, než chlapci. Avšak podle výzkumů z předešlých let (Bruckauf, Gwyther, 2017; Tepper, 2022; O'Reilly, Quayle, 2021) tento rozdíl existuje. To, že dívky tráví plněním povinností spojených s chodem domácnosti více času, připisují odborníci tomu, že ženské práce, jako jsou například vaření a úklid domu, zaberou více času, než například vynesení košů. Tím se dostáváme k tomu, že tyto výzkumy rovněž udávají, že dívky dělají zejména typicky „ženské“ úkoly jako je pomoc při vaření, vysávání, mytí nádobí či pomoc rodinným příslušníkům. A chlapci dělají naopak činnosti spíše označované jako „mužské“, kam radíme například pomáhání na zahradě, vynášení koše a úklid auta. (O'Reilly, Quayle, 2021) Toto rozdělování úkolů dle pohlaví je dle Machado (2020) velkou chybou, jelikož to napomáhá k vytváření řady stereotypů a je rovněž kontraproduktivní pro rozvoj dětí. Rozlišování na práce dle pohlaví bylo zjištěno i ve studii společnosti Hillarys (Losos, 2017), avšak, jak jsme již zmínili, v našem výzkumu tento názor zaručeně potvrdit nemůžeme. Nicméně dle výsledků můžeme dosvědčit, že se chlapci znatelně více podílí na pomoci v dílně, rovněž je znatelný i rozdíl ve vynášení odpadků a pomoci na zahradě. Avšak v ostatních zkoumaných činnostech nebyl zaznamenán mezi pohlavími větší rozdíl.

Díličí výzkumná otázka 6: Jakým způsobem rodiče své děti motivují k pomoci s chodem domácnosti?

Snažili jsme se dopátrat zjištění toho, jaké prostředky respondenti využívají ke zvýšení motivace svého dítěte plnit domácí povinnosti. Obecně je pochvala nejrozšířenějším způsobem motivace, kterou rodiče v souvislosti s domácími pracemi využívají a s tím souhlasí i náš výzkum. (GoHenry, 2022) Naši respondenti se rovněž snaží dítě motivovat vnitřně, neboli snaží se v dítěti podnítit nadšení a zvědavost, což je dle odborníků zaručeně nejlepší způsob motivace. (Komerční článek, 2022)

Nejméně námi zkoumaní rodiče využívají peníze a tresty, což je správně, jelikož tento druh motivace odborníci nedoporučují z toho důvodu, že tresty obvykle fungují jen po určitou dobu a placení dítěti za plnění domácích povinností vede dítě k tomu, že pokud necítí potřebu peněz, nemusí tyto činnosti plnit. (Morrish, 2009; Matějček, 1994) Rovněž například Wallace (2015) rázně doporučuje domácí povinnosti s tresty nesvazovat.

Taktéž jsme došli k závěru, že rodiče nesouhlasí s placením za splnění úkolů a s dostáváním kapesného v závislosti na plnění povinností. S tím například nesouhlasí výzkum z roku 2022 (Belda), kde se více jak polovina rodičů domnívá, že by měly děti dostávat kapesné vázané na domácí práce. Dokonce zde uvádí, že plnění domácích prací je určující faktor toho, kolik peněz děti dostanou.

Zajímavé zjištění je, že respondenti, kteří uvádí, že jejich dítě plní domácí povinnosti samo, bez jakéhokoliv upozornění, dále zmiňují, že nejčastěji své dítě ani nijak nemotivují nebo využívají k motivaci pochvalu, pouze jeden z nich využívá odměny. Což nás vede k myšlence, že pochvala je opravdu funkčním prostředkem motivace.

Doporučení

Závěrem této kapitoly bychom rádi uvedli krátké metodologické doporučení pro praxi. Při studiu tohoto tématu a tvoření literární rešerše jsme si všimli, že se tomuto tématu nevěnuje dostatek výzkumů a to jak v zahraničí, tak v České republice. Můžeme najít pouze několik výzkumů zaměřených na plnění domácích povinností rodiči a jejich rozdělení mezi matku a otce, avšak výzkumů zaměřených přímo na participaci dětí na chodu domácnosti je opravdu pomálu. Vzhledem k tomu že toto zapojení je dle dostupných informací pro děti opravdu významné a nese sebou spoustu pozitivních účinků, které formují samostatného a úspěšného jedince, měla by být tomuto tématu věnována větší pozornost.

ZÁVĚR

Participace dětí na chodu domácnosti sebou nese spoustu výhod spojených s vývojem dítěte. Tomuto tématu jsme se věnovali zejména z důvodu, že v zahraničí a ani v českém prostředí mu není věnováno dostatek prostoru. Dle našeho názoru, by se tématem zapojení dětí do domácnosti mělo zabývat více odborníků, jelikož je toto téma opravdu důležité. Rodiče a vychovatelé by měli vědět, jaké výhody plynou ze zapojování dětí do chodu domácnosti, rovněž je potřeba, aby znali činnosti vhodné věku jejich dítěte a čas, který maximálně děti mohou těmito povinnostmi trávit.

Cílem této diplomové práce bylo přispět k teoretickému i praktickému rozvinutí v oblasti zapojení dětí ve věku do patnácti do chodu domácnosti. Věříme, že jsme tohoto cíle dosáhli. Co se týče teoretického obohacení, věnovali jsme se obecně dětem a jejich zapojení do chodu domácnosti, konkrétně jsme se zaměřili na ideální věk pro začátek zapojování dětí do chodu domácnosti, přiblížili jsme si rovněž téma přiměřenosti v zadávání povinností spojených s chodem domácnosti a zabývali jsme se i otázkou genderu v zadávání úkolů v domácnosti. Kromě toho jsme si také uvedli, jaké přednosti rodičům a hlavně dětem zapojování do chodu domácnosti nabízí. Uvedli jsme si, které konkrétní činnosti jsou pro různé věkové kategorie vhodné. A také jsme se podívali na pohled rodičů a pedagogiky Montessori na téma zapojení dětí do chodu domácnosti. Pozastavili jsme se rovněž nad výchovou v rodině s ohledem na participaci dětí na jejím chodu. Vysvětlili jsme si, jak správně postupovat při zapojení dětí do domácnosti a seznámili jsme se s různými způsoby motivace k zapojení dětí do těchto činností. Posledním tématem, kterému jsme se věnovali v rámci teoretické části, byla otázka placení dětem za plnění domácích povinností. Praktická část naší práce se věnovala výzkumnému šetření. Abychom se dopátrali odpovědí na naše výzkumné otázky, využili jsme kvantitativní výzkum a získání dat proběhlo prostřednictvím internetového dotazníkového šetření, uveřejněného veřejně na webových stránkách Vyplňto.cz. Získaná data jsme následně zanalyzovali, neboli vytvořili jsme tabulky a grafy, a poté jsme je interpretovali, čili srovnali jsme naše výsledky s výsledky jiných výzkumů a teorií. Našeho výzkumu se zúčastnilo celkem 231 rodičů dětí do patnácti let věku. Výsledky námi stanovených výzkumných cílů nebyly nijak zvláště překvapující vzhledem k výsledkům jiných již provedených studií a dostupné literatuře. Jediným neobvyklým zjištěním, v dobrém smyslu bylo, že se v našem výzkumu neprojevoval rozdíl v pohlaví dítěte a míře jeho participace na chodu domácnosti. Hlavním cílem našeho výzkumu bylo zjistit názor rodičů na participaci dětí na chodu domácnosti, díky získaným datům jsme dospěli k závěru,

že většina rodičů dětí ve věku do patnácti let své děti do domácnosti zapojuje a tuto participaci rovněž vnímá jako důležitou. Jako největší pozitivum tohoto zapojení vidí zkoumaní rodiče v tom, že dítěti pomáhají vyvíjet jeho dovednosti a samostatnost. Naopak jako negativa respondenti uvádí, že děti kvůli nim nemají čas na hraní, školní povinnosti a kroužky. Avšak drtivá většina žádná negativa neshledává. Dále jsme také zjistili, že se obecně děti nejčastěji zapojují do úklidu po jídle a prostírání stolu, uklízení si svých vlastní věci a pokoje, pomáhání s úklidem, mytí nádobí či vyndávání myčky. A toto zapojení probíhá kdykoliv potřebují rodiče pomoc a děti jím netráví více jak jednu hodinu týdně. Dle mínění rodičů by se děti na chodu domácnosti měly začít podílet od mala nebo, co nejdříve. Největší část rodičů však uvádí, že ideální věk je individuální a závisí na schopnostech každého dítěte. Z našich výsledků vyplynulo, že rodiče nejčastěji k motivaci dětí plnit domácí povinnosti využívají pochvalu či vůbec žádné prostředky. Co se přiměřenosti týče, došli jsme k závěru, že rodiče svým dětem povětšinou zadávají úkoly, které jsou přiměřené jejich věku. Na základě stanovené hypotézy jsme také dospěli k závěru, že neexistuje souvislost mezi pohlavím dítěte a časem tráveným domácími pracemi.

Závěrem této práce bychom chtěli dodat, že participace na chodu domácnosti by měla být vnímána jako příležitost k zlepšení rolí v rodině a také jako nácvik dovedností, které budou děti potřebovat k samostatnému životu v budoucnu. Rovněž tyto domácí práce pomáhají strukturovat domácí prostředí a dopomáhají k lepším studijním výsledkům dítěte. Rodiče by si měli uvědomit, jaké výhody z této participace pro děti plynou. Co se další možnosti výzkumu týče, můžeme doporučit zabývat se tímto tématem také nadále a zkoumat například i názory samotných dětí. Rovněž by bylo zajímavé zaměřit se na pohled na míru zapojení dětí, jak ze strany rodičů, tak ze strany dětí.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. AKRON BEACON JOURNAL, 2014. Should busy, stressed-out kids have to do chores?. *Akron beacon journal*. [online]. [cit. 2. 10. 2022]. Dostupné z: <https://eu.beaconjournal.com/story/lifestyle/2014/03/02/should-busy-stressed-out-kids/10443796007/>
2. ALBERNAZ, Ami, 2015. Sparing chores spoils children and their future selves, study says. *Boston globe*. 8. 12. 2015. <https://www.bostonglobe.com/lifestyle/2015/12/08/research-indicates-sparing-chores-spoils-children-and-their-future-selves/ZLvMznpC5btmHtNRXXhNFJ/story.html>
3. AMERICAN ACADEMY OF CHILD AND ADOLESCENT PSYCHIATRY, 2018. Chores and Children. *American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*. [online] 125. Dostupné z: https://www.aacap.org/AACAP/Families_and_Youth/Facts_for_Families/FFF-Guide/Chores_and_Children-125.aspx
4. ASNES, Marion, 2005. Winning the chore wars. *Good Housekeeping*. 241(4). [online] [cit. 10. 1. 2023]. Dostupné z: <https://www.proquest.com/docview/220450331?accountid=15518&forcedol=true>
5. ATTERSEE, Anne, 2022. Experteninterview: Warum und wie viel Kinder im Haushalt helfen sollten und wie das klappt. *Einer schreit immer*. [online]. [cit. 01. 11. 2022]. Dostupné z: <https://einerschreitimmer.com/experteninterview-warum-und-wie-viel-kinder-im-haushalt-helfen-sollten-und-wie-das-klappt/>
6. BACUS, Anne, 2018. Faut-il obliger les enfants à participer aux tâches ménagères?. *La Croix*. [online] 13. 6. 2018 [cit. 8. 1. 2023]. Dostupné z: <https://www.la-croix.com/Famille/Education/Faut-obliger-enfants-participer-taches-menageres-2018-06-12-1200946558>
7. BARD & DIDRIKSEN PEDIATRICS, 2022. Should kids do chores?. *Bard & Didriksen Pediatrics*. [online] [cit. 8. 1. 2023]. Dostupné z: <https://bdpeds.com/should-kids-do-chores/>
8. BBC, 2014. Spain: Children 'must do housework' under draft law - BBC News. *BBC*. [online] 28. 4. 2014 [cit. 9. 3. 2023]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/blogs-news-from-elsewhere-27187982>

9. BELDA, Annemarie, 2022. Survey: Over 50% of Parents Opt for chore-Driven Allowance for Kids. *Intuit Mint Life*. [online]. 9 5. 2022 [cit. 2. 10. 2022]. Dostupné z: <https://mint.intuit.com/blog/family/allowance-for-kids/>
10. BRUCKAUF, Zlata, GWYOTHER, Rees, 2017. Children's Participation in Housework: Is there a case of gender stereotyping?. *UNICEF Office of Research*. Dostupné z: https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/IRB_2017-17.pdf
11. BUSYKID, 2021. Chores and Money Knowledge Survey. *ISSUU*. [online]. [cit. 2. 10. 2022]. Dostupné z: https://issuu.com/busykiddebitcard/docs/chores_and_money_knowledge_survey.docx
12. CENTER ON THE DEVELOPING CHILD, 2020. How to Motivate Children: Science-Based Approaches for Parents, Caregivers, and Teachers. *Center on the Developing Child. Harvard University*. Dostupné z: <https://developingchild.harvard.edu/resources/how-to-motivate-children-science-based-approaches-for-parents-caregivers-and-teachers/>
13. CONCEJO, Edurne, 2018. Cómo conseguir que tus hijos hagan las tareas de la casa. *La Vanguardia*. [online]. 22. 10. 2018. [cit. 1. 11. 2022]. Dostupné z: <https://www.lavanguardia.com/vivo/20181022/452371393999/como-conseguir-hijos-hagan-tareas-casa.html>
14. CORPUS, Jennifer Henderlong, LEPPER Mark R., 2007. The Effects of Person Versus Performance Praise on Children's Motivation: Gender and age as moderating factors. *Educional Psychology*. [online] vol.27 (nu.4). DOI: 10.1080/01443410601159852
15. ČÁLKOVÁ, Alena, 2014. Rady, jak zapojit dítě do chodu domácnosti. *Maminka*. [online] 23. 7. 2014 [cit. 24. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.maminka.cz/clanek/rady-jak-zapojit-dite-do-chodu-domacnosti>
16. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2021. Obyvatelstvo, rodiny a domácnosti [online] 31. 12. 2021 [cit. 24. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/1-obyvatelstvo-rodiny-domacnosti-766ckuzkhy>
17. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2022. Věkové složení obyvatelstva - 2021 [online] 29. 4. 2022 [cit. 24. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vekove-slozeni-obyvatelstva-2021>

18. DELL'ANTONIA, KJ, 2018. Happy Children Do Chores. *New York Times*. Dostupné z: <https://www.proquest.com/docview/2091924255?accountid=15518&forcedol=true>
19. DRUMMOND Adriana de França et al., 2015. Predictive Factors of Household Task Participation in Brazilian Children and Adolescents. *OTJR Occupation Participation and Health*. [online] **35** (2). DOI: 10.1177/1539449215573005
20. DRUMMOND Adriana de França et al., 2018. Children's participation in household tasks: Caregiver importance and satisfaction. *OTJR Occupation Participation and Health*. [online] **39** (3). DOI: <https://doi.org/10.1177/1539449218812711>
21. GOHENRY, 2022. How many chores should my child do?. *Go Henry*. [online] 8. 3. 2022 [cit. 8. 1. 2023]. Dostupné z: <https://www.GoHenry.com/uk/blog/chores/how-many-chores-should-my-child-do>
22. GRAY, Peter, 2018. Toddlers Want to Help and We Should Let Them. *Psychology Today*. [online] 25. 9. 2018 [cit. 10. 1. 2023]. Dostupné z: <https://www.psychologytoday.com/us/blog/freedom-learn/201809/toddlers-want-help-and-we-should-let-them>
23. HOFFERTH, Sandra L., SANDBERG, John F., 2001. How American Children Spend Their Time. *Journal of Marriage and Family*. [online]. Dostupné z: <https://deepblue.lib.umich.edu/bitstream/handle/2027.42/73393/j.1741-3737.2001.00295?sequence=1>
24. HOFFOWER, Hillary, 2018. Paying Kids For Doing Chores Could Teach Them to be Entitled Rather Than Helpful, Says A Professor Who Studies Wealth Inequality. *Business Insider*. [online] [cit. 10. 1. 2023]. Dostupné z: <https://www.businessinsider.in/paying-kids-for-doing-chores-could-teach-them-to-be-entitled-rather-than-helpful-says-a-professor-who-studies-wealth-inequality/articleshow/67262523.cms>
25. HOCHSCHILD, Arlie, MACHUNG, Anne, 2012. *The second shift: Working Familie and the Revolution at Home*. London: Penguin Books. ISBN: 01-431-2033-6
26. CHÁSKA, Miroslav, 2007. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada. ISBN 978- 80-729-4872-7.
27. JAK BÝT LEPŠÍ, 2019. Marie Kondo radí, jak uklízet s dětmi. *Forbes*. [online] [cit. 8. 1. 2023]. Dostupné z: <https://forbes.cz/marie-kondo-radi-jak-uklizet-s-detmi/>

28. KLEIN Wendy, GRAESCH Anthony P., IZQUERDO Carolina, 2009. Children and Chores: A Mixed-Methods Study of Children's Household Work in Los Angeles Families. *Anthropology of Work Review*. [online] 30 (3). Dostupné z: DOI:10.1111/j.1548-1417.2009.01030.x
29. LÁBUSOVÁ, Eva, 2008. Děti a práce v domácnosti. *Eva Lábusová*. [online] [cit. 24. 10. 2022]. Dostupné z: http://www.evalabusova.cz/clanky/deti_a_prace.php
30. LANGMEIER, Josef, KREJČÍŘOVÁ DANA, 2006. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1284-0.
31. LEE, Ching-Fen, TANG, Shain-May, 2020. Young Children's Housework Participation in Taiwan Serial Multiple Mediations. *International Journal of Enviromental Research and Public Health*. [online] 19 (23). Dostupné z: <https://doi.org/10.3390/ijerph192315448>
32. LOSOS, Lisa, 2017. When Should Kids Begin Helping You Around The House?. *Lincolnshire Echo*. [online] 8. 6. 2017 [cit. 10. 1. 2023]. Dostupné z: <https://www.proquest.com/docview/1907386982?accountid=15518&forcedol=true>
33. MACHADO, Roxana Ibañez, 2020. ¿Quieres criar un adulto exitoso? Implica al niño en las tareas de casa. *La Vanguardia*. [online] 21. 8. 2020 [cit. 31. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.lavanguardia.com/vivo/mamas-y-papas/20200821/482801073302/ninos-tareas-casa.html>
34. MAJOR, Suzanne, 2020. Faire participer les enfants aux tâches ménagères. *Naitre et grandir*. [online]. [cit. 4. 11. 2022]. Dostupné z: <https://naitreetgrandir.com/fr/etape/3-5-ans/vie-famille/fiche.aspx?doc=ik-naitre-grandir-faire-participer-enfant-corvee-tache-menagere>
35. MATĚJČEK, Zdeněk, 1994. *Po dobrém, nebo po zlém?* Portál: Praha. ISBN: 80-7178-486-9
36. MERTIN, Václav, 2021. *Výchovné maličkosti*. Praha: Woters Kluwer. ISBN 978-80-7676-161-2
37. MORRISH, Ronald G., 2009. 12 klíčů k důsledné výchově. Praha: Portál. ISBN: 978-80-7367-557-8

38. NOTTINGHAM EVENING POST, 2015. Attempting to clear up an age-old family dilemma. *Nottingham Evening Post*. [online] [cit. 10. 1. 2023]. Dostupné z: <https://www.proquest.com/docview/1702719169?accountid=15518&forcedol=true>
39. O'REILLY, Caoimhe, QUAYLE, Michael, 2021. Gender inequalities in time spent doing housework by children in Ireland: A nationally representative sample across two time points. *John Wiley & Sons, Ltd.* [online] 8. 6. 2021 [cit. 13. 3. 2023]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1002/icd.2246>
40. PELINI, Sanya, 2019. How to Actually Get Your Kids to Do Chores. *Raising Independent Kids*. [online] 4. 9. 2019 [cit. 8. 1. 2023]. Dostupné z: <https://raising-independent-kids.com/how-to-actually-get-your-kids-to-do-chores/>
41. PUKOWSKA, Kinga, 2020. Metoda Montessori i obowiązki domowe. *Natuli* [online]. 1. 9. 2020. [cit. 24. 10. 2022]. Dostupné z: <https://dziecisawazne.pl/montessori-obowiazki-domowe/>
42. Rebecah Freeling, ©2023. Why Some Parents Don't Want Their Kids To Do Chores... *Wits' End Parenting*. [online] [cit. 8. 1. 2023]. Dostupné z: <https://witsendparenting.com/why-some-parents-dont-want-their-kids-to-do-chores/>
43. RENZETTI, Claire M., CURRAN Daniel J., 2005. *Ženy, muži a společnost*. Praha: Karolinum. ISBN: 80-246-0525-2
44. ROSEMOND, John, 2001. PARENTING: Paying children to do chores doesn't motivate or teach. *The Charleston Gazette*. [online] [cit. 8. 1. 2023]. Dostupné z: <https://www.proquest.com/docview/331049100?accountid=15518&forcedol=true>
45. SCHMIDT, Maren, 2014. Home Responsibilities. *Kids Talk Job List*. [online] [cit. 24. 10. 2022]. Dostupné z: <http://marenschmidt.com/wp-content/uploads/2014/10/KIds-Talk-Job-List-2014.pdf>
46. SPINELLI, Patricia, 2019. *Montessori pro (ne) chápavé (3-6 let)*. Praha: Svojtka. ISBN 978-80-256-2425-8.
47. STUART, Annie, 2022. Divide and Conquer Household Chores. *WebMD*. [online] [cit. 8. 1. 2023]. Dostupné z: <https://www.webmd.com/parenting/features/chores-for-children>
48. TEPPER, Deanna L., HOWELL, Tiffani J., BENNETT, Pauleen C., 2022. Executive functions and household chores: Does engagement in chores predict children's

- cognition?. *Australian Occupational Therapy Journal*. [online] 31. 5. 2022. [cit. 13. 3. 2023]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/1440-1630.12822>
49. VÁGNEROVÁ, Marie, LISÁ, Lidka, 2020. *Vývojová psychologie*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-4961-0.
50. VINOPAL, Lauren, 2019. Kids who do chores are more likely to be successful. Here's why. *The Ladders*. [online] 5. 8. 2019. [cit. 8. 1. 2023]. Dostupné z: <https://www.theladders.com/career-advice/kids-who-do-chores-are-more-likely-to-be-successful-heres-why>
51. WALLACE, Jennifer Breheny, 2015. Why Children Need Chores; Doing household chores has many benefits--academically, emotionally and even professionally. *Wall Street Journal*. [online] [cit. 9. 1. 2023]. Dostupné z: <https://www.proquest.com/docview/1662741232?accountid=15518&forcedol=true>
52. WARDAK, Janusz, 2020. Jak zaangażować dzieci w obowiązki domowe?. *Akademia Familijna*. [online] [cit. 4. 11. 2022]. Dostupné z: <https://www.akademiafamilijna.pl/wp-content/uploads/2020/12/Obowiazki-domowe-ebook.pdf>
53. WPROST ZDROWIE, 2019. Obowiązki domowe dzieci – czy pomagają i czy powinny pomáć? Wyniki najnowszego raportu. *Wprost* [online]. 22. 2. 2019. [cit. 24. 10. 2022]. Dostupné z: <https://zdrowie.wprost.pl/dziecko/rozwoj-dziecka/10193095/obowiazki-domowe-dzieci-czy-pomagaja-i-czy-powinny-pomagac.html>

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Počet rodičů na území České republiky (ČSÚ, 2021)	40
Tabulka 2 Počet dětí na území ČR pro rok 2021 (ČSÚ, 2022)	41
Tabulka 3 Oblasti dotazníku	42

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Věk dítěte.....	45
Graf 2 Zapojení do domácnosti – batolecí věk.....	47
Graf 3 Zapojení do činností spojených s úklidem – batolecí věk.....	47
Graf 4 Zapojení do domácnosti – předškolní věk.....	48
Graf 5 Zapojení do činností spojených s úklidem – předškolní věk.....	48
Graf 6 Zapojení do domácnosti – raný školní věk.....	49
Graf 7 Zapojení do činností spojených s úklidem – raný školní věk.....	49
Graf 8 Zapojení do domácnosti – střední školní věk.....	50
Graf 9 Zapojení do činností spojených s úklidem – střední školní věk.....	50
Graf 10 Zapojení do domácnosti – starší školní věk.....	51
Graf 11 Zapojení do činností spojených s úklidem – starší školní věk.....	51
Graf 12 Vliv zapojení dětí do domácnosti.....	52
Graf 13 Kdy začít děti zapojovat?.....	54
Graf 14 Přiměřené činnosti dle věku.....	56
Graf 15 Tyto činnosti dítě provádí.....	56
Graf 16 Jak často rodiče děti zapojují.....	57
Graf 17 Kolik času týdně děti tráví pomocí v domácnosti.....	57
Graf 18 Pokud zadáte dítěti úkol, tak jej:.....	58
Graf 19 Pro zvýšení motivace využíváte.....	58
Graf 20 Motivace.....	59

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

NÁZOR RODIČŮ NA PARTICIPACI DĚTÍ NA CHODU DOMÁCNOSTI

Dobrý den, jmenuji se Jolana Svadbíková a jsem studentkou 2. ročníku navazujícího magisterského studijního programu, oboru Sociální pedagogika na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně. Chtěla bych Vás poprosit o vyplnění dotazníku, který je podkladem mé diplomové práce.

Tento dotazník je zaměřen na zjištění názoru rodičů na zapojení dětí do chodu domácnosti. Je anonymní a poskytnuté údaje budou sloužit pouze pro účely mé diplomové práce. Skládá se zejména z uzavřených otázek, kdy si můžete vybrat jednu či více odpovědí (vždy upřesněno v otázce).

1. Jste:

- Matka
- Otec

2. Máte:

- Dceru
- Syna
- Mám dceru i syna

3. Věk Vašeho dítěte:

- Batolecí věk (2-3 roky)
- Předškolní věk (4-6 let)
- Raný školní věk (7-8 let)
- Střední školní věk (9-11 let)
- Starší školní věk (12-15 let)

4. Podílí se Vaše dítě na chodu domácnosti?

- ANO
- NE

5. *(pokud zvolí NE)* Z jakého důvodu se Vaše dítě na chodu domácnosti nepodílí?

- Vlastní odpověď:

6. (pokud zvolí ANO) Jakým způsobem se Vaše dítě na chodu domácnosti podílí?
Často – několikrát týdně; Občas – když potřebuji pomoci; Pokud nemáte zahradu, dílnu, dítě je jedináček a podobně, vyplňte NIKDY.

	Stále	Často	Nevím	Občas	Nikdy
Pomáhá s úklidem					
Hlídá mladší sourozence					
Prostírá stůl					
Uklízí po jídle					
Pomáhá na zahradě					
Chodí na nákup					
Pomáhá s vařením					
Zalévá květiny					
Stará se o domácí zvířata					

7. Jaké činnosti přesně vykonává?

	Stále	Často	Nevím	Občas	Nikdy
Uklízí si své vlastní věci a svůj pokoj					
Uklízí přidělené místnosti					
Myje okna					
Vysává					
Vynáší odpadky					
Myje nádobí/vyndává myčku					
Utírá prach					
Žehlí					
Převléká povlečení					
Chystá prádlo na praní					
Skládá prádlo					

8. Které povinnosti jsou dle Vás přiměřené?

	Přiměřené	Nepřiměřené
Uklízet si své vlastní věci a svůj pokoj		
Uklízet přidělené místnosti		
Mýt okna		
Vysávat		
Vynášet odpadky		
Mýt nádobí či vyndávat myčku		
Utírat prach		
Žehlit		
Převlékat povlečení		
Chystat prádlo na praní		
Skládat prádlo		
Starat se o domácí zvířata		
Zalévat květiny		
Pomáhat s vařením		
Chodit na nákup		
Pomáhat na zahradě		
Uklízet po jídle		
Prostírat stůl		
Hlídá mladší sourozence		

9. Tyto povinnosti Vaše dítě většinou provádí:

- Na požádání
- Na příkaz
- Samo
- Za odměnu

10. (pokud zvolí na příkaz či požádání) Jakým způsobem Vašemu dítěti povinnosti připomínáte?

- Máme vypracovanou tabulku povinností.
- Slovně jej na ně upozorňuji.
- Jiné:

11. Vyjádřete prosím míru důležitosti zapojení dětí do chodu domácnosti:

- Důležité
- Nevím
- Nedůležité

12. (pokud ANO) Vyjádřete prosím míru Vašeho souhlasu s následujícími výroky na škále.

	Naprosto souhlasím	Souhlasím	Nevím	Nesouhlasím	Naprosto nesouhlasím
Dítě si vyvine samostatnost					
Pomohou mu s vývojem dovedností					
Vyvine se mu disciplína					
Uvědomí si odpovědnost za rodinu					
Naučí se spolupracovat					
Zlepší se v organizovanosti					
Rozvine se mu odpovědnost					
Rozvine své motorické dovednosti					
Učí se vděčnosti					
Zvýší se mu sebevědomí					
Zvyšuje se mu šance na profesní úspěch					

13. (pokud zvolí NE) Z jakého důvodu shledáváte zapojení dětí do domácnosti jako nedůležité?

- Vlastní odpověď:

14. (přesun z otázky 12) Shledáváte v zapojování dětí do chodu do domácnosti také nějaká negativa? (možnost vybrat více odpovědí)

- Nemá dostatek času na kroužky
- Nemá dostatek času na školní povinnosti
- Nemá prostor pro hraní
- Jiné:

15. Kdy by dle Vás měly děti s pomocí v domácnosti začít?

- Vlastní odpověď:

16. Jak často své děti do domácích prací zapojujete?

- Kdykoli potřebuji pomoc
- Každý den po splnění školních povinností
- Jednou týdně
- O víkendu
- Nikdy

17. Kolik času týdně Vaše děti tráví pomocí v domácnosti?

- do 1 hodiny
- do 2 hodin
- do 3 hodin
- do 4 hodin
- 4 hodiny a více

18. Pokud zadáte dětem úkol týkající se pomoci v domácnosti, tak jej:

- Razantně odmítají udělat
- Odmítají udělat, ale nakonec jej splní
- Splní jej okamžitě a bez odmlouvání

19. Pro zvýšení motivace dítě plnit domácí povinnosti používáte především:

- Odměny ve formě např. sladkostí
- Peníze
- Pochvalu
- Zákazy
- Trestry
- Nic

20. (pokud zvolí odměny) Je pochvala součástí odměny?

- ANO
- NE

21. Vyjádřete prosím míru Vašeho souhlasu s následujícími výroky týkajícími se motivace Vašeho dítěte k plnění povinností v domácnosti.

	Naprosto souhlasím	Spíše souhlasím	Nevím	Spíše nesouhlasím	Naprosto nesouhlasím
Za každý splněný úkol dostává peněžní odměnu					
Chválím a děkuji					
Za nesplněnou povinnost následuje trest					
Motivuji vnitřně (snažím se jim vysvětlit, že z toho budou mít něco pro sebe)					
Dostává kapesné					
Dostává body a za určitý počet bodů dostane odměnu					
Snažím se proměnit povinnosti na zábavu					

22. Dáváte svému dítěti zpětnou vazbu za splnění či nesplnění povinnosti? (*chválíte jej, odměňujete, a podobně ...*)

- ANO
- NE

23. Necháváte Vaše dítě, aby Vám samo pomáhalo, když projeví zájem?

- ANO
- NE

Mockrát Vám děkuji za Váš čas.